

Модельна навчальна програма

«УКРАЇНСЬКА ЖЕСТОВА МОВА»

**для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти
для дітей із порушеннями слуху (глухих осіб)**

(авт. Біланова О. А., Іващенко Л. Д.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від 26.04.2022 № 383 у редакції
наказу Міністерства освіти і науки України 28.07.2022 № 672)

Пояснювальна записка

Навчальний предмет «Українська жестова мова» є однією з головних дисциплін мовно-літературної освітньої галузі, важливою при формуванні всебічно розвиненої мовної особистості здобувача освіти з порушеннями слуху, передбачає опанування української жестової мови, як першої мови, поряд з українською словесною.

Мета мовно-літературної освітньої галузі – розвиток компетентних знавців, користувачів мови, мовних особистостей з сучасним гуманістичним світоглядом, які володіють українською жестовою мовою, сприймають і розуміють інформаційні тексти, здатні спілкуватися і самовиражатися зручними і доступними формами мовлення, вміють налагоджувати міжкультурний діалог, збагачувати емоційно-чуттєвий досвід глухих учнів, формувати їхнє ставлення, ціннісні орієнтації, творчу самореалізацію.

Важлива роль УЖМ у пізнавальному, інформаційному, регулятивному, мотиваційному, самоідентифікаційному, особистісному розвитку і становленні глухої людини, як члена малої і великої спільноти, громадянина-патріота України. З огляду на це, навчальний предмет є важливим не лише у галузі, а й, загалом, у сучасній системі освіти осіб з порушеннями слуху.

Сучасна система освіти осіб з порушеннями слуху набуває властивостей розширення і збагачення компетентнісного досвіду, як ресурсу, де мовні, мовленнєві знання, комунікативні уміння й навички пронизують усі сфери соціокультурного життя глухих у суспільстві, охоплюють родинні, шкільні, територіальні (селищні, міські) комунікаційно-середовищні дискурси.

З огляду на це, вивчення української жестової мови передбачає не лише засвоєння системи теоретичних знань зі структурного мовознавства, формування поступових (накопичувальних) вмінь і навичок, як базових компетентностей, а й здатність визначати власні потреби для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи, прийоми, стратегії розвитку цих здатностей, знаходити можливості для навчання й саморозвитку та ін.

Програма розроблена з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р № 898, ключових напрямів Нової української школи, реалізації положень неперервності мовної освіти, компетентнісних засад переходу від початкової до базової середньої освіти, зокрема адаптаційного циклу (5–6 класи).

В основу програми покладено особистісно-зорієнтований, соціокультурний, компетентнісний **підходи**, які у взаємозв'язку забезпечують оновлення змісту, якості мовної освіти, сприяють оволодінню певними знаннями, але й вміння

ефективно застосовувати їх на практиці глухими здобувачами з урахуванням можливостей, здібностей, попереднього досвіду.

Мета навчання української жестової мови - розвиток мовної особистості здобувача освіти з порушеннями слуху, яка вивчає, пізнає нове про УЖМ, як цілісну інформаційно-мовну систему, забезпечує розвиток глухої людини (мислення, пізнання навколишнього, комунікацію, самовираження, самовдосконалення, самоідентифікацію тощо), формування компетентного мовця, носія жестомовної культури й традицій Українського товариства глухих.

Відповідно до мети вирішуються **завдання**:

1) **розкриття й формування** потенційних можливостей, мовного чуття, здібностей мовної особистості до опанування мовного багатства УЖМ (комунікативне, кінетичне, семантичне, морфологічне, синтаксичне) й активно користуватися ним, удосконалювати у формах жестового й писемного мовлення;

2) **розвиток і засвоєння** знань, **формування** вмінь і навичок - необхідних компетентностей для здійснення ефективної комунікації;

3) **виховання** ціннісного ставлення до української жестової мови, як першої для глухих осіб, усвідомлення естетичної й культурної цінності УЖМ, забезпечення умов і можливостей її використання у житті і діяльності глухої людини в соціумі.

Програма охоплює чотири (комунікативна, мовна, мовленнєва, соціокультурна) **змістові компетентнісні лінії**. Кожна з ліній є своєрідним важливим напрямом, має свою мету, завдання, а в комплексі - є своєрідним концентрично-спіральним механізмом забезпечення, розширення, поглиблення і набуття не епізодичного, а систематичного компетентнісного досвіду мовної особистості здобувача освіти з порушеннями слуху.

Парадигма УЖМ₁-УМ₂ і змістові компетентнісні лінії

Мовна – знання про: УЖМ і УМ, як знакові комунікативні, інформаційні мовні системи, подібність, відмінність (порівняння, співставлення, аналіз, класифікація, визначення та ін.);

Мовленнєва – володіння рецептивними, продуктивними (пасивними) навичками природного, калькованого жестового мовлення, словесного (дактильного, писемного) мовлення;

Комунікативна – володіння навичками монологічного, діалогічного мовлення, розвиток здатності застосовувати природне, кальковане жестове мовлення, словесне (дактильне, писемне) словесне мовлення, як засіб спілкування, відповідно з урахуванням теми (мети, завдань, ситуації, намірів і особливостей учасників комунікації);

Соціокультурна – від ознайомлення до володіння:

а) знаннями про культурні, етичні правила, норми, особливості, традиції глухої спільноти і чуючої спільноти,

застосування знань під час спілкування з урахуванням соціокультурних умов комунікації;

б) володіння вмінням усвідомленого переходу (переключення) між УЖМ і МЖМ, УЖМ і УМ, МЖМ і УМ під час спілкування.

Всі чотири лінії пронизує **перекладна** (пряма, зворотна) **лінія**, яка окремо не виділена, але знаходить своє відображення в поступовому оволодінні вміннями точно перекладати ЖО (СО), ЖСП (ССП), ЖР (СР), відтворювати зміст інформаційного повідомлення (висловлювання) засобами другої мови зі збереженням значення-смислу, форми, стилю висловлювання, яке представлено засобами першої мови.

Програма складається з пояснювальної записки, основної частини, яка містить такі компоненти: зміст навчального матеріалу, види навчальної діяльності, очікувані результати навчання, напрями компенсаторно-розвиткової роботи.

Зміст навчального матеріалу охоплює **теми**, які презентують УЖМ з різних точок зору (частин мови, вивчення типів, жанрів текстів, організації комунікації, граматичного дискурсу, особливостей синтаксису, специфіки кінетики, будови жестової одиниці, семантичного значення, функціонування індивідуального мовлення) і розподілено у змістових компетентнісних лініях з: **орієнтовними видами навчальної діяльності**, якими вчитель жестової мови може скористатися при плануванні уроку, **очікуваними результатами навчання** - формуванням в учнів необхідних компетентностей, які відповідають вимогам Державного стандарту базової середньої освіти, напрями **компенсаторно-розвиткової роботи, які** орієнтують вчителя на особливості роботи задля ефективного формування мовної особистості здобувача з порушеннями слуху, сприятиме кращій соціалізації учнів. Особливості змісту навчального матеріалу відображено у намірах авторів надати знанням функційності, а процесу їхнього засвоєння – вмотивованості зі встановленням тісних зв'язків між результатом навчання і самостійного навчання.

У програмі вказано загальну кількість на рік, тижневе навантаження. Із загальної кількості годин вчитель жестової мови самостійно розподіляє години, моделює теми, не порушуючи загального змістового наповнення впродовж року і звертаючи увагу на особливості засвоєння навчального матеріалу.

У програмі використано скорочення: жести одна одиниця - ЖО, жестосполучення - ЖСП, жестове речення - ЖР, українська жести мова - УЖМ, жести мова - ЖМ, міжнародна жести мова - МЖМ, словесна мова - СМ, словесне речення - СР, словосполучення - ССП, словесна одиниця - СО, українська мова - УМ, кальковане жестове мовлення - КЖм, дактильне мовлення - Дм, немануальний компонент - НК, активна рука -АР, пасивна рука - ПР, жестове ім'я - ЖІ, калькована жести одна одиниця -КЖо, граматична основа - ГО, граматична помилка - ГП, однорідні члени речення - ОЧР, члени речення - ЧР.

УКРАЇНСЬКА ЖЕСТОВА МОВА
5 клас
(70 годин, 2 години на тиждень)

Змістові компетентнісні лінії:

- ❖ комунікативна
- ❖ мовна
- ❖ мовленнєва
- ❖ соціокультурна

Зміст навчального матеріалу.

Вступ. Українська жестова мова у житті глухої людини.

Тексти за типами мовлення.

Індивідуальне мовлення.

Кінетика. Будова жесту.

Семантика.

Морфологія. Частини мови. Жестоназва. Жестоознака. Жестоособа. Жесточисло. Жестодія. Прижестодія.

Синтаксис. Жестосполучення (ЖСЛ). Жестове речення (ЖР).

Міжнародна жестова мова (ASL-американська дактильна абетка).

Повторення.

Орієнтовні теми для поглибленого вивчення.

Основна частина

Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Напрями компенсаторно-розвиткової роботи
Комунікативна змістова компетентнісна лінія			
Українська жестова мова у житті глухोї людини			
Жестова мова, словесна мова, форми мовлення в житті глухої людини.	<ul style="list-style-type: none"> – розповідь; – пояснення з елементами бесіди; – відео-і мультимедійна презентація; – робота з текстами у різних формах мовлення (дактильне, жестове природне, жестове кальковане, письмове, усне); – обмін думками; – «Мозковий штурм» (заповнення таблиці «Відмінності між мовою та формами мовлення» або «Спільне і відмінне у СМ і ЖМ). 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає, що таке жестова мова як мовна система, форми мовлення – жестове природне, жестове кальковане, дактильне, письмове, усне, розуміє їхню роль у житті глухої людини; – обирає форми мовлення і експериментує з ними; - поважає себе за здатність до спілкування з іншими; - володіє інформацією про ЖМ і СМ: знає їхні назви; особливості сприймання, продукування мовлення; спільне і відмінне; - пояснює різницю між мовою та формами мовлення; - використовує форми мовлення відповідно до умов спілкування. 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток форм мовлення, пізнавальної і творчої активності, мислення, візуального сприймання, уваги на основі ознайомлення учнів з поняттями «жестова мова», «словесна мова», «форми мовлення»; – удосконалення дрібної моторики пальців руки (рук), мовленнєво-рухових навичок показу і зчитування форм мовлення.
Тексти за типами мовлення			

<p>Розповідь. Опис. Есе. Міркування. Тексти за жанрами мовлення. Казка (соціально-побутова, чарівна). Міф. Легенда. Вірш. Оповідання. Текст на основі візуалізації. Письмовий текст тематичного спрямування. Переказ тексту. Текст Гімну України.</p>	<p>Застосування стратегій систематизації, узагальнення вивчених типів (жанрів) текстів: виділення ознак, особливостей побудови, ключових понять тощо; спостереження над певним типом (жанром) тексту (подача інформації у вступі, основній частині, заключенні); - спостереження над візуалізацією тексту наставником, як зразка для наслідування; - пояснення з використанням комп'ютерних технологій (мультимедійних презентацій, відеороликів); - бесіда; - вибір переказу тексту з урахуванням можливостей учня (детальний, стислий, вибірковий); - знаходження і виділення ключових понять у тексті, розуміння їхнього змісту; - дидактичні ігри («Упізнай героя», «Так – Ні»),</p>	<p>Учень/учениця: - знає види текстів, їхні ознаки, особливості побудови; - знає і правильно використовує терміни ТЕКСТ, ВИДИ ТЕКСТІВ, РОЗПОВІДЬ, ОПИС, ЕСЕ, МІРКУВАННЯ, БУДОВА ТЕКСТУ, КЛЮЧОВІ СЛОВА, КАЗКА, ЛЕГЕНДА, ПОВІСТЬ, ПРИКАЗКА, ПРИСЛІВ'Я, МЕТАФОРА, ЕПІТЕТ; - вміє розповідати, описувати, міркувати, виражати думки за планом (серією сюжетних малюнків) - 5-15 ЖР; - доповнює текст за початком (серединою, кінцівкою) за допомогою вчителя; - вміє у тексті виражати свої почуття, ставлення, правильно представляти факти; - вміє подавати інформацію про події, пам'ятні дати, виражати свої емоції, застосовуючи доречні ЖО; - вміє переказувати за самостійно складеним планом, створюючи власні висловлювання; - розуміє і відтворює зміст сприйнятого повідомлення (малюнок, відео-, мультимедійна презентація); - знає, що таке прямий і зворотній переклад і вміє перекладати різні типи</p>	<p>-розвиток індивідуальності - відчуття себе повноцінним користувачем УЖМ; -розвиток вмінь спілкуватися в колективі і виражати інформацію у різних типах текстів, та різних жанрових текстів; - заохочення зацікавленості читання та переказування невеликих текстів в словесно-жестовому мовленні; – розвиток вміння відповідати на запитання за змістом баченого повідомлення (зокрема художнього тексту, відеотексту) УМ та УЖМ, – розвиток вміння</p>
---	--	---	--

	<p>«Пантоміма»);</p> <ul style="list-style-type: none"> - обмін думками, обговорення; -робота з частинами тексту; -обговорення; -висловлення і обґрунтування власної думки; - вивчення напам'ять уривків тексту УЖМ, зокрема першого стовпчика і приспіву Гімну України; - конкурс “Краще виконання Гімну України” - диференційована, групова робота. 	<p>тексту;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вміє самостійно складати за малюнком (предмета, явища) план опису жестово і письмово; - знає і наводить приклади образних засобів тексту (метафори, епітетів та ін.), розуміє їхню роль у тексті; - під час обговорення надає характеристику героїв міфів і казок за допомогою навідних запитань УЖМ; - виразно читає вірш з урахуванням норм УМ і УЖМ; - бере участь у груповій дискусії тлумачення змісту приказок (прислів'їв): <i>зробив діло - гуляй сміло</i>; - самостійно розгадує загадки. 	<p>описувати картини або відеоролика ;</p> <ul style="list-style-type: none"> – збагачення жестівника (словника) словника здобутими ЖО і СО; – розвиток майстерності виразного читання вірша або переказу в жестовому мовленні; – корекція уваги, пам'яті шляхом засвоєння теми уроку.
Індивідуальне мовлення			
<p>Монологічне мовлення. Діалогічне мовлення.</p>	<p>Діагностика індивідуального мовлення (визначення переваг і мінусів);</p> <ul style="list-style-type: none"> - експериментування з мовленням (способи самовираження у різних формах); - спостереження і обговорення почерків індивідуального мовлення; - визначення стратегій 	<p>Учень/учениця:</p> <p>розповідає про свої враження, висловлює найпростіші судження щодо різноманітних подій (за допомогою вчителя, словесно, УЖМ);</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснює (у нескладних випадках) значення відомих ЖО (СО); користується словниками та вживає їх у мовленні; - відповідає на запитання короткими і повними реченнями шляхом застосування білінгвального методу навчання; 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток індивідуального мовлення на основі зразків жестового мовлення вчителя; - аналіз помилок, виправлення їх, запам'ятовування правильного застосування; - розвиток

	покращення (збагачення, удосконалення, виправлення помилок) індивідуального мовлення в КЖм, УЖМ, писемного), мовленнєвої поведінки.	<ul style="list-style-type: none"> - уважно сприймає, відтворює готовий текст будь-якого стилю, переказує його за складеним планом засобом КЖм і УЖМ; - списує текст, розуміє його зміст, ставить до них питання. Пише каліграфічно, правильно. 	<p>уважності, логічного мислення, оперативності при удосконаленні навичок індивідуального мовлення у різних формах;</p> <ul style="list-style-type: none"> - коригування рецептивних навичок, вмінь точно сприймати, відтворювати, аналізувати сприйняту інформацію; - удосконалення і закріплення виразності рухів, чіткої образності ЖО у віршованих текстах для якісного зчитування.
<i>Мовна і мовленнєва змістова компетентнісна лінія</i>			
Кінетика. Будова жесту			
Повторення вивченого у початковій школі.	– пояснення з використанням наочності (відео- і мультимедійна презентація, таблиці «Українські	Учень/учениця: – знає компоненти жесту (конфігурація, локалізація, характер і напрям руху, немануальний компонент), правильно	– уточнення жестового мовлення шляхом точного відтворення

<p>Кінетичні особливості жесту. Конфігурації в УЖМ. Конфігурації і дактилеми, їх розрізнення. Локалізації жестів. Характер та напрям руху у жести. Немануальний компонент. Характеристик а жесту. Нотація (запис) жесту. Прості жести. Складні жести. Складені жести, особливості побудови. Творення жестів.</p>	<p>дактилеми», «Компоненти жесту», «Конфігурації», «Локалізації», «Характер і напрям руху», «Немануальний компонент», «Запис жесту», «Складний жест», «Складений жест») та ін.;</p> <p>– робота (аналіз, синтез) з кінетичним матеріалом;</p> <p>– бесіда;</p> <p>– дидактична гра;</p> <p>– робота з жестівниками: підбір жестів за певним компонентом; вивчення і порівняння складних (складених) жестів; ознайомлення з графічною фіксацією жесту (фото, малюнок, відео), його елементів (стрілки широкі-вузькі, короткі-довгі, кругові-прямі-діагональні; точки великі-малі та ін.)</p> <p>– виконання практичних і тренувальних вправ.</p>	<p>називає і позначає;</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначає компоненти у жести; - впізнає жест за його характеристикою; - добирає пари жестів, які різняться одним компонентом (ХЛІБ – Є, БАТЬКО-МАТЕР, КЛЮЧ-ЧОМУ? СТАРИЙ*-ЯБЛУКО); - розрізняє за однакової конфігурації вказівні жести і числові жести; - підбирає (тематичні) жести за певним компонентом; - знає відмінності між конфігураціями і дактилемами; - розуміє роль немануального компоненту, застосовує його при показі жесту; - знає і розрізняє прості, складні, складені жести; одноручні і дворучні жести; симетричні (ПОВАГА, ПОГОДА) і несиметричні (ХЛІБ, ВИКОНАННЯ); - знає особливості побудови складних, складених жестів; - розрізняє види жестів та їх значення; - розуміє роль головного жесту при творенні похідних (ЧОЛОВІК – БРАТ, ХЛОПЧИК, ДЯДЬКО, ЖІНКА-ДРУЖИНА, СЕСТРА, ДІВЧИНКА, ТІТКА та ін.); - використовує складні, складені жести у мовленні; 	<p>компонентів жесту;</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток жестового мовлення, рухової моторики, візуального сприйняття; – розвиток логічного мислення, уваги, візуально-рухової пам'яті; – розвиток уміння застосовувати здобуті мовні знання у комунікативній діяльності; – покращення навичок вміння передачі думок з забарвленням емоційного стану та виразу і показу жестового мовлення; – коригування дрібної моторики пальців рук в процесі удосконалення навичок продукування жестового мовлення.
--	---	--	---

		– зчитує складні, складені жести різних почерків жестового мовлення.	
Семантика			
Семантичне значення жесту. Однозначність і багатозначність. Групи жестів за значенням: антожести, синожести, новожести, старожести. Жести-терміни за тематичним спрямуванням (літературні, географічні, історичні, фінансові, оздоровчі і т.д. Основний жест і його варіанти. Жестове ім'я.	Застосування стратегій осмислення нового матеріалу за допомогою візуалізації: - пояснення з демонстрацією наочності (таблиці «Антожести», «Синожести», «Багатозначні жести», «Жести-терміни історичного спрямування», «Жести-терміни оздоровчого напрямку», «Жестове ім'я» та ін., мультимедійні презентації); – бесіда; – обмін думками; – робота з тематичними текстами; – дидактичні ігри; – складання речень з вивченими лексичними одиницями, введення їх у тексти різних жанрів; – тренувальні вправи, в т.ч і письмові, жестові диктанти, прямий і зворотній переклад різних семантичних груп ЖО.	Учень/учениця: – знає, що таке семантичне значення жесту, перекладає на УМ; - пояснює семантичне значення вивчених ЖО: ДОЧКА (КОСА), КРОВ (ЧЕРВОНИЙ) та ін.; - вміє пояснити лексичне значення знайомих СО: <i>батько, батьківщина, козак, козацтво</i> ; - користується жести́вниками (словниками); – знає, що таке антожести, синожести, нові жести, старі жести та ін., наводить приклади, використовує у власному мовленні; – з переліку жестів визначає певну групу жестів за лексичним значенням; - доповнює жести потрібною одиницею (СМУТОК, ЖУРБА, ХВИЛЮВАННЯ; СХІД - ЗАХІД, ІНТЕРНЕТ, СКАЙП, ФЕЙСБУК, СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ; КРІПАК, ПАНЩИНА, РАБСТВО; ЧЕПЧИНА, ІВАНЮШЕВА, ВОРОБЕЛЬ, БІЛАНОВА). - розрізняє ім'я, прізвище, по-батькові у словесній мові і ЖЕСТОВЕ ІМ'Я в ЖМ; використовує відповідно до комунікативної	– розвиток жестового мовлення, аналітико-синтетичного мислення в процесі наведення прикладів різних груп жестової лексики; – розвиток вмінь застосовувати набуті знання при складанні жестосполучень, речень з цими групами жестів; – розвиток свідомого запам'ятовування визначень груп жестів (слів) за значенням і доречне їхнє практичне застосування у власному мовленні; – збагачення жести́вникового і словникового запасу; – розвиток моторних,

<p>Усна народна творчість (приказки, прислів'я, загадки) в УМ.</p>		<p>ситуації;</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає ЖІ друзів, рідних і співвідносить з ім'ям і прізвищем у СМ; - знає основний жест, варіанти (САЛО, ЇЖАК, КОВБАСА, МАШИНА, СМІТТЯ, ІНСТАГРАМ); - користується жестами-термінами тематичного спрямування (наприклад, ЖЕСТОВЕ ІМ'Я, ІМ'Я, ПРІЗВИЩЕ, ПОБАТЬКОВІ, ПІБ; назва МІСТА, (СЕЛА), ОБЛАСТІ (РАЙОНУ) КРАЇНИ); - класифікує жести за різним значенням; - закріплює, уточнює, збагачує власний жестівник (словник) новими термінологічними одиницями тематичного спрямування; - самостійно аналізує правильність (хибність) ЖО у різних формах мовлення; - правильно відтворює жестову одиницю певної конфігурації за її; - розуміє зміст приказок (прислів'їв, загадок), здійснює переклад (за необхідною допомогою), бере активну участь у груповому тлумаченні змісту нового лексичного матеріалу; - веде і заповнює "Мій словничок" новими (вивченими) поняттями. 	<p>мовно-рухових, візуальних навичок.</p>
<p>Морфологія. Частини мови</p>			

Жестоназва

<p>Повторення вивченого у 4 класі.</p> <p>Жестоназва - частина мови.</p> <p>Число жестоназв.</p> <p>Способи творення множини.</p> <p>Жестоназви за тематикою.</p> <p>Жестоназва - іменник.</p> <p>Групи іменників.</p> <p>Власні і загальні назви.</p> <p>Рід іменників.</p> <p>відмінювання іменників жіночого, чоловічого і середнього роду.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснення з ознайомленням правил, схем “Жестоназва - іменник”; - бесіда, обговорення; - створення наочних матеріалів (таблиць); - граматичні вправи; - жестовий диктант; - кінетичні вправи на розрізнення однакових ЖО з різним значенням (показ, сприймання, зчитування); - вправи на прямий і зворотній переклад ЖО, ЖСП, ЖР з новими і вивченими жестоназвами (іменниками); - складання простих речень з використанням вивчених ЖО, СО; - дидактичні ігри “Впізнай жестоназву”, “Утвори множину”, “Знайди помилку”; - диференційована й індивідуальна робота з 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розпізнає жестоназви серед інших частин мови, правильно ставить запитання, наводить приклади; - знає терміни ЖЕСТОНАЗВА, ХТО? ЩО? ІМЕННИК, ВЛАСНА НАЗВА, ЗАГАЛЬНА НАЗВА, ОДНИНА, МНОЖИНА, ГРУПА, РІД, ЧОЛОВІЧИЙ*, ЖІНОЧИЙ* СЕРЕДНІЙ*, ВІДМІНЮВАННЯ (ЗМІНА); - знає групи жестоназв і правильно наводить приклади ЖО: <ul style="list-style-type: none"> - прості: ОБІД, РАНОК, СЕРЕДА та ін.; - складні: НІЧ та ін.; - складені ВЕЧЕРЯ, СНІДАНОК, МИСТЕЦТВО та ін.; - класифікує відповідні жести для утворення синонімічного ряду (РІД - ПОКОЛІННЯ, ПРЕДКИ, РОДОВІД); - знає і чітко застосовує способи творення ЖО на позначення однини і множини: <ul style="list-style-type: none"> а) повторення однією рукою ЖО: ХЛОПЕЦЬ-ХЛОПЦІ, КОЗАК-КОЗАКИ, ЛАМПОЧКА-ЛАМПОЧКИ та ін.; б) повторення послідовне ЖО: ДРУГ-ДРУЗІ, БАТЬКО-БАТЬКИ; 	<ul style="list-style-type: none"> - збагачення, розширення і формування нових знань про жестоназву, як частину мови в УЖМ, її роль у мовленні глухих користувачів, усвідомлене порівняння з іменником в УМ; - розвиток співставлення, усвідомлення, класифікації розуміти мовний і мовленнєвий, комунікативний матеріал з вивчення жестоназви, а не просто завчити його); - розвиток вміння засвоювати необхідну інформацію, аналізувати, пояснювати, співставляти шляхом
--	--	--	---

	<p>формування мовних, мовленнєвих навичок при вивченні ЖО (СО) різного тематичного спрямування.</p>	<p>в) одночасне повторення двома руками ЖО: ЛАМПОЧКА - ЛАМПОЧКИ, ХВИЛЯ - ХВИЛІ, ПАРТА - ПАРТИ;</p> <p>г) додавання до основної ЖО допоміжної ЖО (РІЗНИЙ*, БАГАТО, ДУЖЕ БАГАТО+ артикуляція <i>a-ф</i>): ОВОЧІ (ПОМІДОР+ РІЗНИЙ), ФРУКТИ (ЯБЛУКО+БАГАТО), ТРАНСПОРТ (МАШИНА+РІЗНИЙ), ЛЮДСТВО (ЛЮДИНА+ДУЖЕ БАГАТО +артикуляція <i>a-ф</i>) та ін.;</p> <p>д) застосування різних форм: ДИТИНА- ДІТИ;</p> <p>- знає і правильно застосовує на позначення збірного поняття:</p> <p>а) дві-три ЖО: ВЗУТТЯ (ЧЕРЕВИКИ+РІЗНИЙ), ОДЯГ (КОФТА + РІЗНИЙ), ПОСУД (ТАРІЛКА + КАСТРЮЛЯ +РІЗНИЙ), КАНЦТОВАРИ (РУЧКА+ ЗОШИТ+РІЗНИЙ);</p> <p>б) одну ЖО: ТВАРИНИ, МЕБЛІ, та ін.;</p> <p>- застосовує точні конфігурації при показі ЖО: ЧАЙНИК, СУМКА, ОЛІЯ; ПЕРЕМОГА, МАШИНА, КАМІНЬ; СУКНЯ, ДОЩ, МОРЕ; ВОВК, СЛОН, ПІВНІЧ; ВЧИТЕЛЬ, ЧАЙ, ПІСОК, СІЛЬ; КУХНЯ, НОЖИЦІ, ЦИРКУЛЬ; БАТЬКО, МАТИ, ВОДА; УКРАЇНА, ЦИБУЛЯ, КЛЮЧ, ЧОЛОВІК та ін.</p>	<p>перекладу, зберігати у пам'яті і користуватися практично;</p> <p>- розвиток самостійної дослідницької діяльності;</p> <p>- виявлення і розвиток інтересу до кількісного, семантичного багатства жестоназв в УЖМ;</p> <p>- стимулювання потреби у вивченні і правильному застосуванні ЖО у власному мовленні, знати словесний відповідник;</p> <p>- заохочення до активного використання жестівників з метою засвоєння основних жестоназв, їхніх варіантів та знання словесних</p>
--	---	---	--

		<p>- знає ЖО тематичних груп і правильно застосовує у мовленні:</p> <p>а) дні тижня, б) назви місяців, в) пори року та сезонні зміни,</p> <p>- розрізняє природні ЖО: ДЕНЬ, ТИЖДЕНЬ, МІСЯЦЬ (2), штучні кальковані, утворені від першої дактилеми (СЕРПЕНЬ, ТРАВЕНЬ, ГРУДЕНЬ);</p> <p>- розрізняє за значенням різні ЖО на позначення однієї жестионазви:</p> <p>а) КНИГА, РОЗКРИТИ КНИГУ, ЗАКРИТИ КНИГУ; б) КНИГА, ТОНКА КНИГА, ТОВСТА КНИГА, КНИГА ПАДАЄ;</p> <p>- добирає до жестионазви синожести: АРМІЯ - ВІЙСЬКОВИЙ, ВОЇН, БОЄЦЬ, СОЛДАТ;</p> <p>- розрізняє ЖО за спільними компонентами, знаходить відмінності: ХЛОПЕЦЬ-ВОДА, ДЗВІНОК-УРОК, ЛАМПА-СОНЦЕ, ВІВТОРОК-ВЕРЕСЕНЬ-ДЗЕРКАЛО, ДИТИНА-ЛЯЛЬКА, СУМКА-ВІДРО, ГОЙДАЛКА-ЗИМА, ВІШАЛКА-ВІРУС, ОСІНЬ-ПРИРОДА, ЗЕМЛЯ-ПІСОК, БУС-ВАГОН, ТЮЛЬПАН-МОЛИТВА;</p> <p>- використовує ЖО на позначення</p>	<p>відповідників (СО).</p>
--	--	---	----------------------------

		<p>іменників (синонімів, споріднених), різних відмінків: СІМ'Я: <i>сім'я (сім'я, сім'єю), родина (родини, родині, родиною)</i>; БАБА: <i>баба, бабуся, бабуня, бабусенька</i>; МАМА: <i>мати, матір, матуся, мамка</i> та ін.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - характеризує іменник (визначає групу, рід, число); - користується таблицею і називає відмінки іменника; - відносить жест до конкретної групи, наводить приклади, пояснює свою думку; - розрізняє однакові ЖО з різним значенням, правильно використовує їх при складанні речень (ГРАФІК, МЕНЮ, СПИСОК, РОЗКЛАД. <i>Вова склав графік чергування. - В-о-в-а РОБИТИ+ВЖЕ ГРАФІК ЧЕРГУВАТИ. Я вподобала шкільне меню. - Я ВПОДОБАТИ МЕНЮ ШКОЛА*</i>); - утворює число іменника всіх родів (за зразком, схемою); - знаходить і правильно перекладає ЖО (СО) у текстах різної тематики. 	
Жестоознака			
<p>Жестоознака - частина мови: ознаки, місцезнаходження.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснення з ознайомленням правил, схем, 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розпізнає жестознаку серед жестоназви, інших частин мови, правильно ставить (підбирає) запитання, наводить приклади; 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток інтересу до нових знань про жестознаку, прикметник;

<p>Семантичне значення жестоознак. Творення жестоознак. Жестоознака і прикметник. Якісні, відносні, присвійні прикметники. Рід прикметників.</p>	<p>інструкцій (Кінетичний аналіз жестоознаки”; - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи перекладні, на диференціацію та ін.; -робота з жестової лексики; - лексичні вправи; -граматичні вправи; -підбір запитань до жестоознак (прикметників); - жестовий диктант; - розрізнення ЖО за локалізацією, немануальним (емоційним) компонентом; - складання ЖР, СР з використанням вивчених ЖО, СО; - дидактичні ігри “Утвори жестоознаку”, “Впізнай жестоознаку”, “Переклади жестосполучення”, “Поділи на групи”, “Підбери запитання”, “Так чи ні” та ін.; - диференційована й індивідуальна робота з формування мовних, мовленнєвих навичок при</p>	<p>- знає терміни ЖЕСТООЗНАКА, ПРИКМЕТНИК, ЯКИЙ*, ЯКІСНИЙ*, ВІДНОСНИЙ*, ПРИСВІЙНИЙ*, МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ, правильно використовує у власному мовленні; - за допомогою вчителя відтворює ЖСП за якісними, відносними, присвійними прикметниками (<i>широкий шлях</i> - ДОРОГА ШИРОКО*, <i>дерев'яний стіл</i> - СТІЛ ДЕРЕВО*, <i>татове слово</i> - СЛОВО ТАТО*); - правильно вставляє жестоознаку в ЖСП після жестоназви: УРОК ОСТАННІЙ (<i>останній урок</i>), ГЕРОЙ+ЖІНКА ЛІТЕРАТУРНИЙ (<i>літературна героїня</i>); ДОСВІД ПОЗИТИВНИЙ (<i>позитивний досвід</i>), ДРУЗИ ВІРНИЙ (<i>вірні друзі</i>); - утворює від жестоназви за значенням жестоознаку з НК: МОРОЗ-МОРОЗНИЙ, ЛІД-ЛЬОДЯНИЙ, ХЛІБ-ХЛІБНИЙ, ВОДА-ВОДЯНИЙ, ВОДНИЙ та ін.; - вміє правильно застосовувати додатковий ЖО до основної при творенні жестоознак: СОЛОНІЙ-СОЛОНІШИЙ (СОЛОНІЙ+ЩЕ), ТОНКИЙ-ТОНКІШИЙ (ТОНКИЙ+ЩЕ), МІЦНИЙ-МІЦНІШИЙ (МІЦНИЙ+ЩЕ) та ін.; - знає точні ЖО для відтворення змісту прикметника у словосполученні</p>	<p>- стимулювання потреби у вивченні і правильному застосуванні жестоознак у власному мовленні, знати СО; - розвиток жестового мовлення в процесі підбору точних жестоознак, які відображають характерні властивості предметів і явищ; - розвиток вмінь аналізувати, порівнювати класифікувати ЖО (СО) різних тем; - постійне збагачення жестового і словникового запасу вивченими поняттями з теми “Жестоознака”, “Прикметник”.</p>
--	--	--	--

	<p>вивченні ЖО (СО) різного тематичного спрямування.</p>	<p>(образотворче мистецтво - МИСТЕЦТВО ОБРАЗОТВОРЧИЙ (ФОРМА + МАЛЮВАННЯ);</p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою жестівника (словника) уточнює значення ЖО (СО), називає точне значення; - за допомогою вчителя класифікує ЖСП за ознакою (властивостями: присвійності, відносності, якості) предметів, явищ: <i>Бабусині окуляри</i> - ОКУЛЯРИ ТВІЙ*БАБУСЯ, <i>Комп'ютерні ігри</i>- ГРА КОМП'ЮТЕР, <i>Старший клас</i> - КЛАС СТАРШИЙ; - розрізняє ЖО за: семантичним значенням і локалізацією, немануальним (емоційним) компонентами: ХОЛОДНИЙ - КРИЖАНИЙ: <i>холодний(-а,-е,-і)</i> - <i>крижаний (-а,-е,-і)</i>; ТЕПЛИЙ-ГАРЯЧИЙ: <i>теплий (-а,-е,-і)</i> - <i>гарячий (-а,-е,-і)</i>; ЗЕЛЕНИЙ - МОЛОДИЙ: <i>зелений(-а,-е,-і)</i> - <i>молодий (-а,-е,-і)</i>; - самостійно робить кінетичний аналіз жестознаки, як ЖО, за компонентами; - за допомогою вчителя або класу складає прості речення з вивченими ЖО (СО): <i>Козак - вільна, сильна, справедлива людина.</i> КОЗАК ЛЮДИНА ВОЛЯ*, СИЛА*, СПРАВЕДЛИВІСТЬ*; 	
--	--	--	--

		- уточнює семантичне, структурне значення жестознак з вивчених тем шляхом перегляду відеозаписів ЖО.	
Жестоособа			
Жестоособа - - частина мови: ознаки, запитання, групи осіб, числа. Способи творення жестознаків І, ІІ особи. Використання ЖО при побудові жестових речень. Жестоособа і займенник.	Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: - пояснення з ознайомленням правил, схем; - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи перекладні, на розрізнення та ін.; - бесіда; - робота з лексичним значенням займенника; - жестовий диктант; - граматичні вправи; - побудова речень із використанням займенників; - робота з деформованим текстом; - аналіз і розрізнення простих і складних жестів (Я - ТИ, ВІН - ВОНА, МИ - ВОНИ); - складання простих речень з використанням вивчених жестознаків з урахуванням і	Учень/учениця: - розпізнає жестознак серед інших частин мови, особливо, від жестоназви правильно ставить запитання, наводить приклади; - знає терміни: ЖЕСТОСОБА, ЗАЙМЕННИК, ХТО? І (ПЕРША) ОСОБА, ІІ (ДРУГА) ОСОБА, ІІІ (ТРЕТЯ) ОСОБА, ОДИНА, МНОЖИНА, співвідносить зі словесним еквівалентом; - вміє замінювати жестоназву жестознаком (ДІВЧИНА - ВОНА, ЧОЛОВІК - ВІН, КУРЧА - ВОНО, ЛЮДИ - ВОНИ) і правильно використовувати у мовленні (МІЙ ТАТО ПРОГРАМІСТ (ПРОГРАМА+ЛЮДИНА), ВІН РОБИТИ +ТВОРЧИСТЬ ПРОГРАМА ФОРМАТ РІЗНИЙ*); - знає і використовує способи творення займенників ІІІ особи від основного жесту: ВІН (ХЛОПЕЦЬ+ТИ), ВОНА (ЖІНКА+ТИ) та ін.; - знає і впізнає відмінювані жестознаки І особи однини (Я-ХТО?) за допомогою	- формування уявлень про жестознак і займенник, як частин мови, в УЖМ і УМ; - розвиток знань і вмінь визначати і застосовувати способи творення жестознаків у жестовому мовленні; - виявлення і розвитку інтересу до структурно-семантичного багатства жестознаків в УЖМ; - стимулювання потреби у вивченні і правильному застосуванні ЖО у власному мовленні, знанні словесного відповідника; - заохочення до

	<p>правильним використанням жестопростору, немануального компоненту (спрямований погляд), як необхідного маркера;</p> <p>- мовнодидактичні ігри на застосування просторового орієнтування “ВІН-ЙОГО”, “ВОНА-ЇЇ”, “ВОНИ-ЇХ”; “Сусіди у класі”, “Хто чий друг”, “Моя родина”, “Мій товариш” та ін.</p> <p>- диференційована і групова робота.</p>	<p>вчителя (МЕНІ, МЕНЕ, МНОЮ, НА МЕНІ та ін., ставить правильно запитання (КОМУ? КОГО? КИМ? НА КОМУ?);</p> <p>- за допомогою вчителя здійснює кінетичний розбір варіантів ЖО, аналізує компонентну структуру, порівнює використання пальців:</p> <p>а) ЗІ МНОЮ. <i>Ти йдеш зі мною</i> (конфігурація вказівним пальцем поєднає з великим пальцем АР до конфігурації В пасивної руки, локалізація VII звертається до себе);</p> <p>б) ЗІ МНОЮ. <i>Зі мною йдемо разом</i> (конфігурація Ж + великий палець йде від особи до себе, локалізація V);</p> <p>в) З ТОБОЮ. <i>З тобою йде...</i> (конфігурація вказівним пальцем поєднає з великим пальцем АР до конфігурації В пасивної руки, локалізація VII звертається до особи);</p> <p>- вміє змінювати жестоособи і визначати число (Я-МИ-ВОНИ, ТИ-ВИ), використовувати правильні ЖО, перекладати і використовувати словесні відповідники;</p> <p>- правильно вставляє жестознаку в ЖСП після жестоназви: ГРОШІ МІЙ* КИШЕНЯ* (<i>мої кишенькові гроші</i>),</p> <p>- вміє будувати ЖСЛ, ЖР з двома жестоособами, використовує жестопростір і</p>	<p>активного використання жестівників з метою засвоєння основних жестоосіб, їхніх варіантів, знання (порівняння) зі словесними відповідниками.</p>
--	---	--	--

		немануальний компонент (спрямований погляд, артикуляцію, емоційний супровід): а) ВОНА - ДІВЧИНКА ТВІЙ* ПОДРУГА (вказівка на двох присутніх у класі); б) Я - ВАША ВЧИТЕЛЬКА (вказівка на себе і присутніх у класі); в) ВІН Є ДІДУСЬ. ВІН БАГАТО+о-2-о РОКІВ (вказівка на учня і праворуч) та ін.	
		Жесточисло	
Жесточисло - частина мови. Розряди жесточисел (кількісні і порядкові СІМ, СЬОМИЙ*). Прості, складні і складені жесточисла. Творення жесточисел (2, 12, 20, 22, 2022). Позначення жесточисел письмово (7,	Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: - пояснення з ознайомленням правил, схем “Розряди жесточисел”; - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи перекладні, на диференціацію та ін.; - бесіда (обмін думками), “Мозковий штурм”; - жестовий диктант; - граматичні вправи; - побудова речень із використанням числівників; - дидактичні ігри “Так” чи “Ні”;; - диференційована й індивідуальна робота з	Учень/учениця: - знає і розпізнає жесточисло серед інших частин мови, знає запитання, правильно ставить, наводить приклади; - знає терміни ЖЕСТОЧИСЛО, КІЛЬКІСТЬ, СКІЛЬКИ? ПОРЯДОК, КОТРИЙ? ЧИСЛІВНИК і використовує у своєму мовленні; - розрізняє кількісні (ОДИН* ДІМ) і порядкові (ПЕРШИЙ* ДІМ) числівники і запитання до них (СКІЛЬКИ?, КОТРИЙ?*); - знає прості (складні, складені) числівники, використовує їх у мовленні, вміє зчитувати; - володіє особливостями і способами творення: а) простих числівників (ОДИН-ПЕРШИЙ*, ОДИНАДЦЯТЬ, СТО та ін.), б) складних (СІМ, СІМДЕСЯТ,	- розвиток інтересу до нових знань про жесточисло в УЖМ, числівник в УМ; - стимулювання потреби у вивченні і правильному застосуванні жесточисел, запитань до них у власному мовленні, опануванні символу числа, словесного відповідника; - розвиток компетенцій у правильній побудові складних, складених ЖО, їх використання

<p>сім, VII). Стойкі конструкції на позначення кількісних відношень, їхні особливості.</p>	<p>формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних груп.</p>	<p>СІМСОТ), в) складених (ДВІ ТИСЯЧІ ДВАДЦЯТЬ ДВА), правильно зчитує і знає письмові символи); - розрізняє число (2022) і рік (2022) за допомогою вчителя; - вміє запитувати, використовує питання КОТРА* (ГОДИНА)? - момент часу, СКІЛЬКИ (ГОДИН)? - тривалість часу та відповідати ДРУГА ГОДИНА, ДВІ ГОДИНИ; - знає і застосовує способи позначення кількості ОДИН-П'ЯТЬ у конструкціях ЖО (ОДИН*-П'ЯТЬ ГОДИНА, ОДИН*-П'ЯТЬ КОПІЙКА, ОДИН*-П'ЯТЬ МІСЯЦЬ, ОДИН* - П'ЯТЬ РІК та ін.); - застосовує правильні конструкції у своєму мовленні; - за допомогою вчителя працює над складанням ЖР з іншими частинами мови (На день народження хлопцеві подарували сто гривень. ХЛОПЧИК ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ПОДАРУНОК*+ ВЖЕ СТО ГРИВЕНЬ; Тато зберігає тисячу гривень для подорожі. ТАТО ХОВАТИ* ГРОШІ ОДИН ТИСЯЧА ГРИВЕНЬ ДЛЯ ПОДОРОЖ; - встановлює зв'язок між попереднім досвідом і новим у вивченні теми</p>	<p>у ЖСЛ, ЖР.</p>
---	---	--	-------------------

		“Жесточисло”, “Числівник”.	
Жестодія			
<p>Жестодія - частина мови. Ознаки, синтаксична роль. Запитання до жестодій. Творення жестодій минулого, теперішнього, майбутнього часів. Зміна за родами у минулому часі. Жестодії однини і множини. Жестодія і дієслово.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснення з ознайомленням правил, схем “Локалізації жестодій у часових формах”; - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи перекладні, на розрізнення та ін.; - бесіда; - робота над уточненням семантичного значення жестодій; - жестовий диктант; - Вправи “Добери жестодію”, “Поняття- дієслово-жест”, “Поняття-жестодія, дієслово”, “Доповни речення” та ін.; - диференційована, групова й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичного спрямування. 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розпізнає жестодію серед інших частин мови, знає запитання, правильно ставить, наводить приклади; - знає терміни: ЖЕСТОДІЯ, ЧАС МИНУЛИЙ, ЧАС ТЕПЕРІШНІЙ, ЧАС МАЙБУТНІЙ, правильно використовує у власному мовленні; - вміє пояснити семантичне значення вивчених ЖО (ВМИКАТИ - ВМИКАТИСЯ, ДОБРАТИ - ДОБРАТИСЯ, СОРОМИТИ - СОРОМИТИСЯ, добирати СО, правильно записувати; - вміє аналізувати жестодію, виділяти головні ознаки: зміна за часами (минулий, теперішній, майбутній); зміна за числами (однина і множина); зміна за родами (чоловічий, жіночий, середній) минулого часу (ЧИТАВ, ЧИТАЛА, ЧИТАЛО); - вміє самостійно добирати жести за значенням дій за часом (БІГАЛА-БІЖУ-БІГАТИМУ), також за родами (БІГАН-БІГАНКА-БІГАНЦІ); за числами (БІГАЄ-БІГАЮТЬ); - на прикладі жестодії відтворює різні позначення у жестових конструкціях 	<ul style="list-style-type: none"> - формування знань про жестодію, як частину мови; - розвиток знань і вмінь визначати дію та ознаки дієслова (час, числа, рід) та їх використання в жестовому мовленні; - удосконалення навичок вивчення жестодій шляхом перегляду відеозаписів за темами; - розвиток вміння аналізувати та порівнювати класифікацію жестодій за певним розділом теми; - збагачення жестово-словникового запасу новими поняттями.

		(ПРОПУСТИТИ, ДАВАТИ, ПАДАТИ, ЧУТИ, ЛЮБИТИ, ХОДИТИ, ЛІТАТИ) - за допомогою вчителя здійснює жестовий переклад речення або невеликий текст в письмове мовлення; - знає та використовує найуживаніші жестодії в побутовому спілкуванні; - розрізняє ЖО за одним компонентом: ГУЛЯТИ-КОЛИВАТИСЯ; ХВИЛЮВАТИ-СУМУВАТИ та ін.; - завершує незакінчені ЖР, СР за допомогою активного жестівника (словника).	
Прижестодія			
Прижестодія - частина мови. Ознаки. Запитання. Групи прижестодій за значенням. Утворення прижестодій від інших частин мови. Роль прижестодій у жестосполучен	Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: - пояснення з ознайомленням правил, схем “Групи прижестодій”; - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи на спостереження, виділення ознак ЖО, перекладні, на розрізнення, порівняння та ін.; - бесіда (обмін думками), “Мозковий штурм”;	Учень/учениця: - розпізнає прижестодію серед інших самостійних частин мови, знає ознаки, розрізняє групи ЖО, знає запитання, правильно ставить, наводить приклади; - знає терміни і правильно використовує ПРИЖЕСТОДІЯ, ПРИСЛІВНИК, ЗАПИТАННЯ, КОЛИ, ЗВІДКИ, ДЕ, ЯК, КУДИ та ін.); - розрізняє, підбирає ЖО до запитання: ЯК? ДОБРЕ, ДЕ? ЗВЕРХУ, КУДИ? ДОДОМУ, КОЛИ? ВРАНЦІ та ін.; - за допомогою вчителя робить розбір СП на ЖСП з питаннями: всі <i>працюють</i>	- збагачення, розширення і формування нових знань про прижестодію, як частину мови в УЖМ, її роль у мовленні глухих користувачів, усвідомлене порівняння з прислівником в УМ; - розвиток співставлення, усвідомлення,

<p>ні, реченні. Прижестодія і прислівник.</p>	<p>- жестовий диктант; - граматичні вправи; - побудова речень із використанням ЖО, СО; - дидактичні ігри “Так” чи “Ні”; “Добери прижестодію до запитання”, “Знайди зайве” та ін.; - диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних груп.</p>	<p>(як?) <i>дружно</i>. ВСІ ПРАЦЮВАТИ ДРУЖНО. Квіти цвітуть (коли?) навесні - КВІТИ+ЦВІСТИ ВЕСНА*; - добирає антожести з однаковою конфігурацією, але з різним напрямком руху: УНИЗУ-УГОРІ, ПРАВОРУЧ- ЛІВОРУЧ, ВПЕРЕД - НАЗАД; - знаходить, обирає з поданих пар прижестодію: РАДІСНИЙ-РАДІСНО, ДОБРИЙ-ДОБРЕ, ХОЛОДНИЙ- ХОЛОДНО, ЛІВИЙ-ЛІВОРУЧ та ін., вміє поставити запитання; - вміє добирати (утворювати) до ЖО синожести з урахуванням контексту: ВСЕ ОДНО, БАЙДУЖЕ, ОДНАКОВО, НЕ МАЄ ЗНАЧЕННЯ; ХОЛОДНО, МОРОЗНО, ЗИМНО; НИЖНО, ЛАГІДНО, М'ЯКО та ін; - вірно підбирає ЖО до запитань у ЖСЛ: СЛУХАТИ (ЯК?) УВАЖНО, (ЯК?) НЕ ЗОВСІМ РОЗУМНИЙ, ДОРОГА (КУДИ?) ЛІВОРУЧ, (ЯК?) ДУЖЕ (ЯК?) ДИВНО та ін.; - правильно утворює прижестодію від: а) жестоізви: ВЕЧІР-ВВЕЧЕРІ, РАНОК- ЗРАНКУ, НІЧ-ВНОЧІ, ВЕСНА- ВЕСНОЮ, НАВЕСНІ та ін.; б) жестоознаки: ВИСОКИЙ-ВИСОКО, ЗЕЛЕНИЙ-ЗЕЛЕНО, СПРАВЕДЛИВИЙ-</p>	<p>класифікації розуміти мовний і мовленнєвий, комунікативний матеріал з вивчення прижестодії, а не просто завчити його); - розвиток вміння засвоювати необхідну інформацію, аналізувати, пояснювати, співставляти шляхом перекладу, зберігати у пам'яті і користуватися практично; - розвиток самостійної дослідницької діяльності; - виявлення і розвиток інтересу до кількісного, семантичного багатства прижестодій в УЖМ; - стимулювання потреби у вивченні і</p>
---	---	--	--

		<p>СПРАВЕДЛИВО та ін.</p> <p>- за допомогою вчителя тлумачить зміст приказок: <i>Сказати легко, а зробити важко</i> - ЛЕГКО ГОВОРИТИ + ВЖЕ ВАЖКО РОБИТИ+ВЖЕ. <i>Влітку без діла - взимку без хліба</i> - ЛІТО БАГАТО ГУЛЯТИ ЗИМА НЕМА ЇСТИ; <i>Спочатку подумай, а потім скажи</i> - СПОЧАТКУ ДУМАТИ ПОТІМ ГОВОРИТИ та ін.;</p> <p>- за допомогою вчителя працює над складанням ЖР з іншими частинами мови (<i>Сова полює на мишей лише вночі та вранці</i> - СОВА ШУКАТИ* МИША+БАГАТО ТІЛЬКИ ВЕЧІР І РАНОК; <i>Моя школа знаходиться близько до мого будинку</i> - ШКОЛА МІЙ* МІСЦЕ БЛИЗЬКО ДІМ МІЙ;</p> <p>- бере участь у груповій дискусії тлумачення змісту приказок (прислів'їв) з метою знаходження прислівників: <i>Готуй сани влітку, а воза взимку. Краще замовчати, ніж по-дурному сказати. У гостях добре, а дома завжди краще.</i></p>	<p>правил. застосуванні ЖО у власному мовленні, знати словесний відповідник.</p>
<p>Синтаксис Жестосполучення. Жестове речення</p>			
<p>жестосполучення. Відмінність жестосполучення</p>	<p>- розповідь; - пояснення з демонстрацією наочності; - бесіда;</p>	<p>- може пояснити, що таке жестосполучення (ЖСП) його відмінності між жестом (ЖО) і жестовим реченням (ЖР);</p>	<p>– формування знань про жестосполучення та речення; – розвиток творчої</p>

<p>від жесту й речення. Головний і залежний жест в жестосполученні. Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом. Види речень за метою висловлювання: розповідні (стверджувальні, заперечні), питальні, спонукальні (схеми). Роль немануального компонента при побудові речень.</p>	<p>- побудова ЖСП і ЖР з ЖО, застосування точної жестової лексики для складання речень певними частинами мови; - спостереження над ЖО у ЖСП і ЖР; - визначення членів ЖСП, ЖР та співставлення зі словосполученням і реченням, визначення частин мови; - створення схеми: “Підмет і присудок”, “ Види речень: стверджувальні, заперечні, питальні, спонукальні”; - робота за текстом-діалогом (ствердження, заперечення) - обмін думками; - індивідуальна робота із застосуванням НК; - складання речення за малюнками, схемами; - жестовий диктант “Доповни речення”; - дидактичні ігри “Впізнай речення”, “Знайди помилку”; - робота з деформованим текстом; - переклад жестового</p>	<p>- розуміє, що ЖО є будівельним матеріалом для ЖСП і ЖР, вміє будувати ЖСП і ЖР з ЖО і використовувати у мовленні; - знає терміни: ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ, РЕЧЕННЯ, ГРАМАТИЧНА ОСНОВА, ПІДМЕТ, ПРИСУДОК, ОДИН ГОЛОВНИЙ ЧЛЕН, ДВА ГОЛОВНІ ЧЛЕНИ, РЕЧЕННЯ-РОЗПОВІДЬ*, РЕЧЕННЯ-ПИТАННЯ*, РЕЧЕННЯ-СПОНУКАННЯ*, БУДОВА РЕЧЕННЯ та їхні відповідники в УМ; - розрізняє види ЖСП, визначає головний і залежний жести, вміє позначати за схемою: <i>рідна земля</i> - ЗЕМЛЯ РІДНИЙ*, <i>комп'ютерний клас</i> - КЛАС КОМП'ЮТЕР; працювати серйозно - СЕРЙОЗНО ПРАЦЮВАТИ; - розрізняє ЖР за метою висловлювання – використанням НК, наводить приклади: <i>Друг завжди в біді допоможе</i> - ДРУГ ЗАВЖДИ ДОПОМАГАТИ БІДА. <i>Друг завжди в біді допоможе?</i>- ДРУГ ЗАВЖДИ ДОПОМАГАТИ БІДА? <i>Друг завжди в біді допоможе!</i> - ДРУГ ЗАВЖДИ ДОПОМАГАТИ БІДА!; - вміє будувати питальні речення,</p>	<p>уяви при складанні речень за малюнком; – формування вміння та знань побудови синтаксичних та жестових конструкцій; – розвиток вміння ведення діалогу з різними формами (бесіди, дискусії, міркування); – розвиток логічного мислення при доповненні речень, користуючись різними формами мовлення; – покращення навичок вміння передачі думок, почуття емоційного стану, використовуючи найбільш виразні та точні жести; – розвиток вміння правильно інтонувати речення СМ та ЖМ;</p>
---	---	--	--

<p>Види речень за емоційним забарвленням. жестів. Побудова діалогу.</p>	<p>відеоролика на УМ; - вправи “Утворення жестосполучень” (“Утворення словосполучення”); “Утворення жестових речень” (“Утворення словесних речень”, “Знайди у реченні ...” та ін.</p>	<p>використовує питальні ЖО (ЩО? ХТО? КУДИ? та ін.), НК (підняття брів), знає відмінності у побудові питальних речень в УМ: <i>Як ти оздоровлюєшся?</i> - ТИ ОЗДОРОВИТИСЯ ЯК?, <i>Куди ти поїхав оздоровлюватися?</i>- ТИ КУДИ ЇХАТИ* ОЗДОРОВИТИСЯ. <i>Чому інший оздоровлювався?</i>-ЧОМУ ОЗДОРОВИТИСЯ + ВЖЕ НЕ ТИ? та ін.</p> <p>- розуміє і розрізняє види речень за емоційним забарвленням, наводить приклади <i>Тихіше! Батько з сином розмовляє</i> - ТИХО ТАТО ЗАЙНЯТО ГОВОРИТИ СИН;</p> <p>- розуміє відмінності у побудові стверджувальних і заперечних ЖР і СР: <i>Так! Я буду завжди поруч</i> - ТАК Я БУТИ ПОРУЧ ЗАВЖДИ. <i>Ні, я ніколи не повернуся</i> - НІ Я НЕ ПОВЕРНУТИ НІКОЛИ;</p> <p>- здійснює прямий і зворотній переклад розповідних стверджувальних речень за допомогою вчителя;</p> <p>- бере участь у діалозі, правильно відповідає стверджувальними (заперечними) реченнями;</p> <p>- знаходить помилки і самостійно</p>	<p>– корекція дрібної моторики пальців рук в процесі удосконалення навичок письма; збагачення жестово-словникового запасу новими поняттями.</p>
---	---	---	---

		<p>виправляє у деформованому тексті, використовує набуті знання правильної побудови ЖСП, ЖР та письмовому тексті - ССП і СР;</p> <p>вміє будувати діалог і використовує різні форми запитання-відповідей (УЖМ, КЖМ, писемне мовлення).</p>	
Соціокультурна компетентнісна змістова лінія			
Міжнародна жестова мова. Міжнародна (американська -ASL) дактильна абетка			
<p>Знайомство з міжнародною ЖМ. Найуживаніші жести. Знайомство. Привітання, прощання. Пори року. Місяці. Дні тижня. (ЖМ-ASL) Міжнародна (американська -ASL) дактильна абетка.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розповідь з елементами пояснення, бесіди, демонстрацією наочності; – вправи на ознайомлення ЖО, уточнення семантичного значення, співставлення з зі знайомими ЖО в УЖМ; – ознайомлення з відеожестівником, прийомами роботи (пошук необхідної інформації, вивчення конкретної ЖО); - вправи на аналіз і сприймання образу дактилем УЖМ і МЖМ, здійснення мовленнєво-зорово-рухового контролю; 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомлений(на) з: міжнародною жестовою мовою (МЖМ), як мовною системою, хто нею користується, навіщо користується; міжнародною дактильною абеткою (системою і кількістю дактилем); - розрізняє терміни: МІЖНАРОДНА ЖЕСТОВА МОВА - УКРАЇНСЬКА ЖЕСТОВА МОВА); - впізнає, зчитує вивчені дактилями, вміє показувати, знає СО - англійські літери, записує і впізнає; - вивчає і знає ЖО з вивчених тем: вміє показувати, аналізувати, зчитувати, порівнювати з ЖО в УЖМ; - користується відеожестівником, знає, як знайти ЖО за темою; - за допомогою вчителя правильно позначає та закріплює дактилями УЖМ і МЖМ 	<ul style="list-style-type: none"> - збагачення, розширення і формування нових знань про міжнародну жестову мову, як мовну систему, її роль у спілкуванні глухих іноземних користувачів; - формування лінгвокраїнознавчої, соціолінгвальної компетентностей, що надає можливість користуватися автентичними ЖО, мовленнєвими зразками, типовими для спілкування у

	<p>– вправи на підбір і постановку запитань до ЖО;</p> <p>– вправи на порівняння і визначення структурних особливостей ЖО в рідній і МЖМ;</p> <p>- застосування стратегії осмислення змісту інформації, які відповідають поставленому завданню;</p> <p>– дидактичні ігри “Впізнай жест”, “Однакові дактилеми” та ін.;</p> <p>– диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, лексичних навичок при вивченні ЖО тематичних груп МЖМ.</p>	<p>(ASL);</p> <p>- вивчає, порівнює, співставляє ЖО вітання (прощання) УЖМ і МЖМ (ASL), визначає спільний компонент (однакова конфігурація: ПРИВІТ - HELLO, БУВАЙ-GOODBYE);</p> <p>- усвідомлює того, що, вивчаючи міжнародну жестову мову, ми збагачуємо рідну, українську жестову мову.</p>	<p>певному колі носіїв мови;</p> <p>- розвиток мовних, мовленнєвих здібностей учнів, жестово-словесного форм мовлення;</p> <p>-розвиток вмінь розвивати рецептивні навички іншомовного мовлення на основі зразків для наслідування за наставником, аналізувати сприйняту інформацію;</p> <p>- розвиток дрібної моторики пальців рук, просторового бачення відчуття при показі ЖО;</p> <p>- розвиток форм мовлення, пізнавальної і творчої активності, мислення, візуального сприйняття, уваги на основі ознайомлення</p>
--	--	---	--

			учнів з поняттями «міжнародна жестова мова» і порівняння з УЖМ.
Повторення			
Систематизація, узагальнення знань і вмінь, здобутих впродовж навчального року.	<ul style="list-style-type: none"> - використання наочності (відео- і мультимедійна презентація, таблиці); - бесіда; - робота з текстами у різних формах мовлення (дактильне, жестове природне, жестове кальковане, письмове, усне); - робота з жестівниками: підбір жестів за певним компонентом; вивчення і порівняння складних (складених) жестів; ознайомлення з графічною фіксацією жесту (фото, малюнок, відео), його елементів; - побудова ЖСП і ЖР з ЖО, застосування точної жестової лексики для складання речень певними частинами мови; - спостереження над ЖО у ЖСП і ЖР; – обмін думками; 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає компоненти жесту (конфігурація, локалізація, характер і напрям руху, немануальний компонент), правильно називає і позначає; - добирає ЖО різної конфігурації, на цій основі пояснює зміст ЖО; - знає, що таке семантичне значення жесту, перекладає на УМ, самостійно аналізує правильність чи хибність семантичного значення ЖО в ЖСП і ЖР, наводить приклади; - класифікує жести за різним значенням; - вивчає, порівнює, співставляє дактилеми, конфігурації та ЖО в УЖМ і МЖМ (ASL); - розпізнає морфологію частин мови УЖМ, знає і правильно ставить запитання, наводить приклади; - знає, що таке жестосполучення (ЖСП) його відмінності між жестом (ЖО) і жестовим реченням (ЖР); - розуміє, що ЖО є будівельним 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток і систематизація знань з розділів: “Вступ. Українська жестова мова у житті глухої людини”; “Тексти за типами мовлення”; “Індивідуальне мовлення”; “Кінетика.Будова жесту”; “Семантика”; “Жестоназва”; ”Жестоознака”; “Жестоособа”; “Жесточисло”; “Жестодія”; “Прижестодія”; “Синтаксис. Жестосполучення (ЖСЛ). Жестове речення (ЖР)”;

	<ul style="list-style-type: none"> – індивідуальна робота із застосування з НК; – дидактичні ігри ; - вправи на порівняння і визначення структурних особливостей ЖО в рідній і МЖМ; - складання речень з вивченими лексичними одиницями, введення їх у тексти різних жанрів; – тренувальні вправи, в т.ч і письмові, жестові диктанти, прямий і зворотній переклад різних семантичних груп ЖО. 	<p>матеріалом для ЖСП і ЖР, вміє будувати ЖСП і ЖР з ЖО і використовувати у мовленні;</p> <ul style="list-style-type: none"> - виразно читає поетичні твори з урахуванням норм УМ і УЖМ; - розуміє зміст приказок (прислів'їв, загадок), здійснює переклад (за необхідною допомогою), бере активну участь у груповому тлумаченні змісту нових СО; - вміє розповідати, описувати, міркувати, виражати думки за планом (серією сюжетних малюнків) - 5-15 ЖР; - вміє у тексті виражати свої почуття, ставлення, правильно представляти факти, переказувати за самостійно складеним планом, створюючи власні висловлювання; - веде і заповнює “Мій словничок” новими (вивченими) поняттями. 	<p>“Міжнародна жестова мова (ASL-американська дактильна абетка)”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток і збагачення жестового мовлення шляхом точного відтворення компонентів жесту; - розвиток жестового мовлення, рухової моторики, візуального сприйняття про інформацію, текст, тему висловлювання, монологічне та діалогічне мовлення, типи мовлення; – розвиток жестово-словесного мовлення у процесі засвоєння компетенцій Нової української школи; - заохочення до активного використання жестівників з метою засвоєння основних
--	---	--	---

			<p>ЖО, їхніх варіантів, знання (порівняння) зі словесними відповідниками;</p> <p>- удосконалення і закріплення виразності рухів, чіткої образності ЖО у віршованих текстах для якісного зчитування;</p> <p>- збагачення жестово-словникового запасу новими поняттями.</p>
--	--	--	---

Рекомендована тематика для поглибленого вивчення

Українська мова – душа українського народу. Основні відомості про українців.
 Київ - столиця України. Легенди, перекази про заснування Києва.
 Край (село, місто), в якому я живу. Звичаї і традиції рідного краю.
 Роль навчання в житті людини.
 Раціональний розподіл часу школяра.
 Державні символи України, їхнє значення.
 Козаки – славні захисники нашої Батьківщини.
 Армія Збройних Сил України.
 Мій родовід. Моя школа, мій клас.
 Дружба — найбільший скарб.
 Народні (рослинні, тваринні, пісенні, образотворчі, поетичні) символи українського народу.
 Українська народна пісня.
 Виникнення математики як науки. Математика в сучасному світі.

Роль в родинному бюджеті. Кишенькові гроші (накопичення та витрати дитини).
Риси характеру людини. Лідерські якості.
Різноманітний світ природи.
Організм людини.
Види спортивних змагань. Мої улюблені спортивні змагання.
Комп'ютери та їх різновиди.
Правила віртуального етикету.
Безпека під час війни. Що робити, коли повітряна тривога?
Екологічні проблеми мого краю.
Здоров'я і здоровий спосіб життя - важливі людські цінності.
Хвороби людини (коронавірус). Шляхи запобігання. Засоби захисту.
Екскурсії: Молочне виробництво. М'ясно-ковбасне виробництво. Пожежна частина. Пекарня.

Рекомендовані ресурси:

1. Географічний жестівник: континенти, країни, міста. С. Кульбіда, І. Чепчина та ін. Посібник. Київ: СПКТБ УТОГ. 2014. 96 с.
2. Іванюшева Н.В., Скурчинський В.В. (2020). Минуле і сучасне у жестовій мові: посібник. Київ: СПКТБ УТОГ. 230 с.
3. Малиновський А. (2020). Кольори тиші. Режим доступу <https://www.facebook.com/kolorytyshi.CO/videos/artem-malynovskyi/415358642968018/>
4. Українська жестова мова. Жестівник : навчальний посібник. С.Кульбіда, І.Чепчина та ін. К.: [Педагогічна думка], 2012. 206 с.
5. Український жестівник для батьків. Жестівник. С. В. Кульбіда, І. І. Чепчина, Н. В. Іванюшева, Н. Б. Адамюк. НАПН України, Ін-т спец. педагогіки, Лаб. Жестової мови, Укр. т-во глухих. К.: СПКТБ УТОГ, 2011. 380 с.
6. Словник жестових мов. Режим доступу <https://www.spreadthesign.com/uk.ua/search/>
- 7.

УКРАЇНСЬКА ЖЕСТОВА МОВА

6 клас

(70 годин, 2 години на тиждень)

Змістові компетентнісні лінії:

- ❖ комунікативна
- ❖ мовна
- ❖ мовленнєва
- ❖ соціокультурна

Зміст навчального матеріалу.

Вступ. Українська жестова мова - засіб самовираження.

Вивчення і дослідження текстів.

Індивідуальне мовлення.

Семантика.

Кінетика. Будова жесту.

Морфологія. Самостійні частини мови.

Жестоназва. Жестоознака. Жестоособа. Жесточисло. Жестодія. Прижестодія.

Службові частини мови. Прижест.

Синтаксис простого речення з однорідними членами.

Міжнародна жестова мова (ASL-американська дактильна абетка).

Орієнтовні теми для поглибленого вивчення.

Повторення.

Основна частина

Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Напрями компенсаторно-розвиткової роботи
Комунікативна компетентнісна змістова лінія			
Українська жестова мова - засіб самовираження			
<p>Ресурси УЖМ для здійснення ефективної комунікації. УЖМ - ефективний засіб самовираження особистості. Роль жестівників, їхні види, можливості. Програмні засоби спілкування УЖМ.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення інформації за допомогою візуалізації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відеопрезентація з елементами диспуту; - обговорення ролі УЖМ у житті глухої людини, ресурсів ЖМ, якими варто користуватися; - складання таблиці “Роль УЖМ...” з урахуванням функцій мови (інформаційна, комунікативна, пізнавальна та ін.); - аналіз друкованих, електронних жестівників, їхня роль у здобутті нової інформації; - техніка “Мозковий 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - володіє інформацією про важливу роль УЖМ у власному житті; - знає ресурси мови, наводить приклади користування такими ресурсами (вживу, онлайн), способами передачі інформації (смс, відео, чат), програмні засоби спілкування (ЗУМ, скайп, фейсбук та ін.); - бере участь дискусіях, розпізнає розбіжності в думках і толерантно обстоює власну позицію; - знає ЖО (РЕСУРС, ЗАСІБ, ІНТЕРНЕТ, СМС, ВІДЕО, СКАЙП, ФЕЙСБУК та ін.), правильно використовує їх власному мовленні; - визначає функції УЖМ за допомогою вчителя і розпізнає їх на конкретних прикладах; - знає сучасні жестівники, користується ними для збагачення нової інформації, уточнення ЖО; 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток форм мовлення, пізнавальної і творчої активності, мислення, візуального сприймання, уваги на основі закріплення учнів з поняттями «УЖМ», «РЕСУРС», «ЗАСОБИ»; - розвиток індивідуальності - відчуття себе повноцінним користувачем УЖМ; - розвиток можливостей застосування і урізноманітнення ресурсів для ефективної комунікації УЖМ; - удосконалення навичок візуального

	<p>штурм” щодо представлення власних думок, ціннісних орієнтацій про УЖМ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє представляти власну точку зору, думку щодо УЖМ, особливостей самовираження, доцільності користування зручними ресурсами, мережевими засобами; - правильно сформулювати своє звернення знайомства з іншими на УМ і УЖМ; - самостійно аналізує правильність (хибність) ЖО у різних формах мовлення; - бере участь в колективному переказі інформаційного тексту прямим і зворотним перекладом; - вміє будувати діалог і використовує різні форми запитання-відповідей (УЖМ, КЖм, писемне мовлення). 	<p>сприймання, розпізнання жестового мовлення.</p>
Вивчення і дослідження текстів			
<p>Повторення та поглиблення вивченого про текст. Тема, ідея тексту. Ключові слова. Зміст тексту. План до тексту. Запитання до різних типів тексту.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення інформації за допомогою візуалізації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснення з елементами бесіди; - переклад тексту (текстів) різних типів, - жестівникова (словникова) робота, - використання (підбір) готових або групове складання запитань до 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розрізняє тему і ідею в тексті, визначає самостійно після ознайомлення з текстом (перекладом); - ро зпізнає зв'язок між попереднім досвідом і новими знаннями при вивченні теми “Текст”; - зн ає і правильно використовує терміни (ТЕМА, ІДЕЯ, ТВІР, ПУНКТИ ПЛАНУ, ТЕКСТ НАУКОВИЙ, ТЕКСТ ХУДОЖНІЙ, ТЕКСТ РОЗМОВНИЙ та ін.) 	<p>розвиток вмінь організувати свою діяльність (планувати, ставити питання, відповідати, знаходити інформацію, виділяти ключові слова та ін.);</p> <p>розвиток самоконтролю, рефлексії (пояснення свого розуміння отримання нових знань);</p> <p>розвиток аналітико-</p>

<p>Типи текстів: есе, опис, роздум, розповідь. Опис як тип тексту. Опис у різних мовленнєвих жанрах; оголошення, загадка, художнє оповідання).</p>	<p>тексту, підбір відповідей з тексту; - групове складання плану до опрацьованого тексту; - тренування у вмінні описувати предмети (приміщення, картини, зовнішність людини) за зразком, планом, картиною. - застосування стратегії осмислення змісту матеріалу, яка відповідає поставленій меті і типу тексту.</p>	<p>– знає правила складання плану до тексту, вмє добирати відповідні змістові частини до пунктів плану; – за допомогою вчителя складає простий план до тексту (великого за обсягом), придумує заголовки, ділить текст на абзаци, відновлює текст, у якому порушена структура викладу змісту; – розуміє різницю між текстами (розповідь, опис, роздум), за допомогою вчителя класифікує твори-тексти; - здійснює пошук необхідної інформації для відповіді на запитання (пунктів плану); - вміє працювати над певним видом твору за детальним планом, сюжетними малюнками, за допомогою вчителя письмово викладати; - розуміє специфіку опису у текстах - загадка, оголошення, художнє оповідання, наводить приклади з вивчених текстів інших предметів; - відрізняє тексти розповіді від текстів опису, роздумів за допомогою ключових слів. - розуміє, відтворює зміст почутого повідомлення зручною формою мовлення; - висловлює власне ставлення до</p>	<p>синтетичної функції мислення в процесі створення простого плану до тексту, поділу тексту на абзаци, розрізнення типів текстів; – розвиток вмінь осмислення змісту прочитаного тексту (перекладу тексту) і поєднання інформації різними способами (словесними і жестовими); – розвиток зв'язного мовлення; – збагачення читацького, перекладного досвіду учнів; – розвиток здатності застосовувати здобуті знання, вміння, навички практично (читати перекладати, переказувати невеликі тексти, створювати</p>
--	---	--	--

		<p>почутого;</p> <ul style="list-style-type: none"> - стисло переказує зміст почутого повідомлення, підпорядковує намір висловлення темі та основній думці; - з допомогою вчителя знаходить у почутому повідомленні відповіді на поставлені запитання. 	<p>власні висловлювання, записувати їх);</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвиток вміння відповідати на запитання за змістом сприйнятої інформації за текстом; – розвиток вміння описувати предмети (приміщення, картини, зовнішність людини) за зразком, планом, картиною.
Індивідуальне мовлення			
<p>Роль ввічливих ЖО у жестовому діалогічному мовленні. Вивчення досвіду опанування ввічливими ЖО у діалогічному мовленні. Мовленнєва поведінка. Правила спілкування.</p>	<p>Звернення до особистого досвіду учнів: пояснення з елементами бесіди;</p> <ul style="list-style-type: none"> - заповнення таблиці з групами ввічливих ЖО або СО; - розрізнення СО (<i>добрий день - доброго дня, добра ніч - добраніч</i>) жестовою мовою; - робота з ЖЛ з метою подальшого складання ЖР з певними частинами мови (РОЗА ЗНАЄ 	<p>- Знає ввічливі ЖО: ПРИВІТ, ВІТАЮ, ДОБРИЙ РАНОК (ДЕНЬ, ВЕЧІР), ПЕРЕПРОШУЮ, БУДЬ ЛАСКА, ЛАСКАВО ПРОШУ, ПРОБАЧ(ТЕ) /ВИБАЧ(ТЕ), ДЯКУЮ, ДОБРАНІЧ, ДО ПОБАЧЕННЯ, їхні словесні відповідники: <i>привіт, вітаю, доброго ранку, доброго дня, доброго вечора, добраніч, до побачення</i>, правильно їх записує, відносить до певних частин мови, доречно використовує у діалогічному мовленні;</p> <p>розуміє відмінність, розрізняє і правильно застосовує до ситуацій спілкування СО: <i>пробач (вибач) і пробачте (вибачте)</i> (ПРОБАЧАТИ); <i>дякую тобі, дякую вам</i> (ДЯКУВАТИ) та ін.;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток індивідуальності /відчуття себе повноцінним користувачем ввічливих ЖО різних груп, - відпрацювання вміння спілкуватися з товаришами, вчителями, рідними з використанням відповідних ввічливих ЖО у діалогічному мовленні з необхідними навичками мовленнєвої

	<p>БАГАТО ВВІЧЛИВІ СЛОВА);</p> <ul style="list-style-type: none"> - складання діалогів за групою ввічливих ЖО і головними героями; - додавання у готові діалоги пропущених ввічливих ЖО або СО; - відновлення деформованих текстів з ввічливими ЖО (СО). <p>Тематика діалогів визначається з урахуванням міжпредметних зв'язків.</p>	<p>розрізняє зміст понять ПРОШУ, ПРОСИТИ, ПЕРЕПРОШУЮ, знає їхні словесні відповідники;</p> <p>знаходить граматичні помилки (ГП) і виправляє їх у деформованому тексті, пояснює правильне вживання ввічливих СО;</p> <p>пояснює зміст прислів'їв "Слово - не горобець, випустиш - не спіймаєш. Гостре словечко коле сердечко. Теплі слова зігрівають душу людині" засобом УЖМ за допомогою вчителя.</p> <p>-</p>	<p>поведінки, правил спілкування.</p>
--	---	---	---------------------------------------

Мовна і мовленнєва змістова лінія

Семантика

<p>Повторення та поглиблення вивченого у п'ятому класі. Семантичне значення жесту. Жест на позначення різних значень. Багатозначні жести.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - пояснення з демонстрацією наочності; - бесіда; - обмін думками; - дидактичні ігри; - виконання вправ. - класифікація жестів ввічливості за групами (звертання до: товариша, дорослої людини); - введення ЖО 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає, що таке семантичне значення жесту, семантична помилка; - знає, які жести називаються антожестами, синожестами, оможестами, наводить приклади; - поповнює активний жестівник новими синожестами: БАТЬКІВЩИНА, КРАЇНА, ДЕРЖАВА; - розуміє значення і правильно пояснює семантичне значення ЖО: ВТРУЧАТИСЯ 	<p>уточнення, збагачення жестівника (словника) новими одиницями різних семантичних груп; використання сучасного словника для тлумачення значення слова в контексті застосування поняття у жестовому мовленні з метою точного відтворення</p>
---	---	---	--

<p>Переносні жести. Роль вказівного жесту при творенні нових ЖО. Семантична помилка. Антожести. Синожести. Оможести. Жести ввічливості. Групи жестів ввічливості. Діалектні жести.</p>	<p>ввічливості у ЖСП, ЖР; – підбір і постановка запитань з метою встановлення значення жесту: розуміння залежності значення жесту від зміни інформації; – застосування стратегії осмислення змісту інформації, які відповідають поставленому завданню; – аналіз значення СО у словниках (тлумачному, синонімічному, антонімічному та ін.).</p>	<p>(НІС+В ЩОСЬ), ВІНАХІД (ПРИДУМАТИ+НОВИЙ* та ін.); - розуміє значення ДІТИ та використовує в ЖО: ДІТВОРА, МАЛЕЧА, ДИТИНСТВО; - знає значення ввічливих ЖО, розуміє їх при використанні іншими співрозмовниками; - добирає до одного жесту різні за значенням ЖО (УМІТИ, ЗНАТИ; МОЛОДИЙ*, ЗЕЛЕНИЙ; ЗНАЧЕННЯ, ЗМІСТ; КРАЇНА, ДЕРЖАВА; ВІДДІЛ, РОЗДІЛ; РЕСПУБЛІКА, РАЙОН; ПАРТІЯ, ГРУПА та ін.); - за допомогою вчителя тлумачить значення переносних жестів за контекстом: <i>У Вови залізний характер (В-о-в-а МАЄ ТВЕРДИЙ ХАРАКТЕР). Залізні нерви (СТІЙКІ НЕРВИ). У мене пропав настрій. У МЕНЕ НЕМАЄ НАСТРІЙ*</i>; - розуміє роль вказівного жесту при творенні нових ЖО (ДРЕВНІЙ*, ДАВНИМ-ДАВНО та ін.), правильно використовує конфігурацію жесту; - розуміє багатозначність ЖО (РОЗМОВЛЯТИ, ВІДПОВІДАТИ, СУМУВАТИ та ін.); - правильно застосовує ЖО при самостійному складанні ЖСП, ЖР: МЕНЕ ЗВАТИ <i>Ліля. Я ГЛУХА. МОЄ ЖЕСТ* ІМ'Я</i></p>	<p>змісту; розвиток жестового мовлення, рухової моторики, візуального сприйняття; розвиток логічного мислення, уваги, візуально-рухової пам'яті; – розвиток уміння застосовувати здобуті мовні знання у комунікативній діяльності; - розвиток вміння аналізувати, пояснювати значення і зв'язки між різними фактами досвіду, від простого до складного (синожест-синожестний ряд, відбір найкращої ЖО з синожестного ряду); - удосконалення практичних вмінь у роботі з різними типами текстів різної тематики; - коригування дрібної</p>
--	--	--	---

		<p>“ЛИСИЦЯ”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - помічає семантичну помилку і виправляє (УРОК ПОЧАТИСЯ. ВЧИТЕЛЬКА ПОПРОЦАТИСЯ. ДІВЧИНКА ЗВЕТЬСЯ ІГОР). - вивчає, порівнює, аналізує і класифікує з різних областей України діалектні жести: СМІТТЯ, КОВБАСА, ОЛІВЕЦЬ, ВЕЛИКДЕНЬ, САЛО, БУРЯК, ПАПІР, КІТ, БІЛКА та ін.; - розуміє семантичне значення вивчених ЖО, використовує їх для ефективної комунікації зі співрозмовниками. 	<p>моторики пальців рук в процесі удосконалення навичок продукування жестового мовлення.</p>
Кінетика. Будова жести			
<p>Компоненти жести. Способи творення складного жести. Способи творення складених жестів. Основний і допоміжний жест. Основа жести. Визначення</p>	<p>З урахуванням накопиченого досвіду - узагальнення інформації щодо компонентів жести: уточнення з елементами бесіди і опорою на наочність («Компоненти жести», «Конфігурації», «Локалізації», «Характер і напрямок руху», «Немануальний компонент»); - розрізнення ЖО за</p>	<p>Учень/учениця: – знає компоненти жести (конфігурація, локалізація, характер і напрям руху, немануальний компонент), правильно називає і позначає; - · визначає компоненти у жесті; - · впізнає жест за його ключовою характеристикою (від повільного до швидкого темпу) ШВИДКО БІГАЄ- ШВИДШЕ БІЖИ; - добирає пари ЖО, які різняться одним компонентом (ЗУБ-ЯЙЦЕ, МОРКВА-ШВИДКО, ВИКОНАТИ-ПОВНІСТЮ, ЕКОНОМІЯ-НІЗАЦО, ЧЕРВОНІЙ*-ПРОБУВАТИ та ін.);</p>	<p>– збагачення уявлень про будову жести, способи і прийоми творення ЖО; – порівняння накопиченого досвіду з уявленнями про будову слова в УМ; – удосконалення прийомів використання візуальних, просторово-рухових вмінь і навичок при передачі точності, чіткості, доступності</p>

<p>основи жесту (практично).</p>	<p>одним компонентом; - порівняння дактилем української абетки з конфігураціями в УЖМ, визначення спільного і відмінного; - експериментування (аналіз, синтез) з кінетичним матеріалом у мовленні; - робота з жестівниками: підбір жестів за певним компонентом; вивчення і порівняння складних (складених) жестів; - ознайомлення з графічною фіксацією жесту (фото, малюнок, відео), його елементів (стрілки широкі-вузькі, короткі-довгі, кругові-прямі-діагональні; точки великі-малі та ін.) - виконання письмових вправ з визначення одного компонента (н-д, конфігурації); - жестовий диктант;</p>	<p>- розрізняє ЖО за одним компонентом: ПРИВІТ - ВІТАЮ, ДО ПОБАЧЕННЯ - БУВАЙ, БУДЬ-ЛАСКА - ПРОШУ; - визначає творення жестів за будовою: а) основа + РІЗНИЙ* (МАЛИЙ*, ВЕЛИКИЙ, БАГАТО); б) дві основи: ТУПИЙ* (РОЗУМ+КАМІНЬ), РОЗУМІТИ (РОЗУМ+УСВІДОМЛЮВАТИ) та ін. - знає і використовує конфігурацію творення “Вказівний палець” для ЖО (ВГОРІ, ЗНИЗУ, ВИМОГА, ДАЛЕКО, БЛИЗЬКО, ОБРАЗА та ін.); - знає і використовує конфігурацію “Один” для творення ЖО (СТО, ПЕРШИЙ*, ПОЛОВИНА, ОДИНАК* та ін.); - знає і використовує конфігурацію “Нуль” для творення ЖО (НІЧОГО, ВІДСОТОК, НУЛЬ-НУЛЬ (рахунок), НІКОЛИ, ОСІНЬ, ПРИРОДА, СКАЗАТИ та ін.); - знає особливості побудови складних, складених жестів та розуміє графічну фіксацію жесту на фото (малюнку); - розрізняє види жестів та їх значення; - використовує складні, складені жести у</p>	<p>мовленнєвого матеріалу з метою якісного сприймання (зчитування); - формування уявлень про зручні прийоми творення ЖО; - розвиток мовленнєвої компетенції шляхом запам'ятовування інформації про значущі частини жесту; - збагачення активного жестівника (словника) учнів; - розвиток самостійності у презентуванні способів побудови ЖО певної тематики; - розвиток вмінь здобувати й опрацьовувати інформацію з різноманітних (друкованих та цифрових, зокрема аудіо-візуальних) джерел,</p>
----------------------------------	---	--	--

	- дидактичні ігри; - диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних груп.	мовленні; – зчитує складні, складені жести різних почерків жестового мовлення.	критично осмислювати, використовувати у зручних формах мовлення.
Морфологія. Самостійні частини мови			
Жестоназва			
Жестоназва - самостійна частина мови. Прості, складні і складені жестоназви. Однина і множина жестоназв. Кінетичний розбір (нотація). Іменник в УМ. Співставлення й аналіз з жестоназвою в УЖМ. Істоти, неістоти,	Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: – пояснення з ознайомленням правил, схем; – створення наочних матеріалів (таблиць); – вправи на визначення простих, складних і складених жестоназв; перекладні, на диференціацію та ін.; – бесіда з елементами обговорення; – ознайомлення з особливостями	Учень/учениця: – розпізнає жестоназву серед інших частин мови, знає питання і правильно ставить, наводить приклади; – знає і використовує терміни ЖЕСТОНАЗВА, ОДНИНА, МНОЖИНА, РОЗБІР, ІМЕННИК) у мовленні; – розрізняє жестоназви за структурою: одноручні прості (ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ), одноручні складні (СОЛДАТ), одноручні складені (БАТЬКИ); – знає особливості і вміє групувати жестоназви при перекладі простих іменників: один іменник - одна ЖО (<i>бомба</i> - БОМБА, <i>перемога</i> - ПЕРЕМОГА), один іменник - дві ЖО (<i>річ</i> - РІЧ: ОДЯГ+РІЗНИЙ; ВОДІЙ: МАШИНА+ЛЮДИНА), подин іменник - ЖСП (<i>шпиталь</i> - ШПИТАЛЬ (СОЛДАТ+	- формування уявлень про жестоназву як самостійну частину УЖМ, співставлення її з іменником, як самостійної частини УМ; – збагачення жестівника простими, складними і складеними жестоназвами різної тематичної спрямованості; – систематизація мовленнєвих компетенцій про кінетичні особливості жестоназв з необхідністю їхнього фіксування у

<p>власні й загальні - за різним тематичним спрямуванням. Велика літера у власних іменниках. Відмінювання загальних і власних іменників за відмінками чоловічого роду. Змінювання іменників з чергуванням голосних і приголосних.</p>	<p>групування жестоназв при перекладі іменників; – вправи на розрізнення іменників істот і неістот, власних і загальних назв, іменників, які відносяться до чоловічого, жіночого та середнього родів; – вправи на розрізнення вживання жестоназв у мовленні за точністю семантичного значення – вправи на введення жестоназв (різних груп) у ЖСП, речення; - виконання лексичних вправ; - виконання граматичних вправ; - жестовий диктант; - вправи на розрізнення жестоназв-оможестів; - складання речень з використанням вивчених жестоназв; – дидактичні ігри; – диференційована й</p>	<p>ЛІКАРНЯ); один іменник - дактильне слово (<i>Маріуполь-М-а-р-і-у-п-о-л-ь</i>); один іменник - ЖО або ЖО з супроводом неман. компоненту - руху губ артикуляційно (<i>ввічливість - ВВІЧЛИВІСТЬ; ВВІЧЛИВІСТЬ + в-і-в-а</i>); - знає особливості творення складних, складених жестоназв, записує приклади у “Мій жестівник”; - розпізнає іменник серед інших частин мови, знає питання непрямих відмінків (за таблицею, схемою), правильно їх ставить, наводить приклади; – знаходить іменники в реченні; – розуміє різницю між іменниками, які позначають назви істот і неістот (КОРОВА - КОРОВАЙ, ВОДІЙ-МАШИНА, М’ЯСНИК - М’ЯСО); – знає групи іменників, які відносяться до власних назв (користується таблицею) тематичного спрямування (наприклад, географічного: назви річок, назви вулиць та ін.; літературного: імена героїв, прізвища поетів), вміє класифікувати, наводити приклади, правильно записувати з великої літери: Ірпінь, Дніпро, Десна, Тетерів; Хрещатик, Космічна, Героїв Небесної Сотні; Лисичка-сестричка, Вовчик-братик, Зайчик-побігачик; Ліна Костенко, Василь Стус,</p>	<p>нотації; - розвиток логічного мислення щодо розрізнення різних груп жестоназв, утворення з ЖО однини множини різними способами; - розвиток уявлень про особливості групування жестоназв при перекладі простих іменників; - збагачення новими ЖО свого жестівника, використання їх при побудові ЖСП, ЖР; - стимулювання потреби у вивченні, аналізі, тлумаченні і правильному застосуванні жестоназв у власному мовленні, необхідності знаходження точного словесного відповідника; - заохочення до активного використання жестівників з метою засвоєння різних груп</p>
---	---	--	--

	<p>індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних груп.</p>	<p>Марина Павленко; - вміє правильно добирати ЖО (дактильні одиниці) на позначення власних і загальних назв у реченні: <i>Київ - місто-герой!</i> КИЇВ МІСТО -ГЕРОЙ! <i>Дівчинка Оленка вчить вірш. - О-л-е-н-к-а</i> ВІРШ ВЧИТИ. <i>Собака Жучка їсть кісточку - СОБАКА Ж-у-ч-к-а</i> ЇСТИ КІСТКА; <i>Тарас Шевченко - український письменник.</i> ТАРАС ШЕВЧЕНКО ПИСАТИ +ЛЮДИНА); - усвідомлює різницю між категорією однини і множини іменників в УЖМ, знає різні способи творення, співвідносить зі словесними відповідниками <i>дерева</i> - ДЕРЕВА: ДЕРЕВО+РІЗНИЙ*, ДЕРЕВО+БАГАТО, <i>воїни</i> - ВОЇНИ: ВОЇН+РІЗНИЙ, ВОЇН+БАГАТО); - розрізняє вживання жестионазв у мовленні за точним семантичним значенням (ДІВЧИНКА <i>О-л-е-н-к-а</i> - ДІВЧИНА (ЖІНКА) <i>О-л-е-н-а</i>; - розуміє у контексті значення жестионазв-омонімів (ТЕЛЕВІЗОР-, КІНОТЕАТР, ЧАШКА-СКЛЯНКА, МОРЕ-ХВИЛЯ); - знає і вміє визначити рід іменника за допомогою питання (схеми із закінченнями); - з допомогою вчителя змінює іменники за</p>	<p>жестионазв, правильного їх продукування.</p>
--	--	--	---

		<p>відмінками;</p> <p>- за допомогою вчителя, опори на схему змінює жестоназв з чергуванням:</p> <p>а) голосних звуків [і]-[о], [е] родовому відмінку (<i>ніж-ножа</i> НІЖ, <i>лебідь-лебеда</i> ЛЕБІДЬ, <i>пиріг-пирога</i> ПИРІГ);</p> <p>б) [г], [к], [х] на [з],[ц],[с] давальному і місцевому відмінках (<i>Ольга-Ользі</i> ОЛЯ, <i>комаха-комасі</i> КОМАХА, <i>сопілка-сопілці</i> СОПЛІКА, <i>луг - у лузі</i> ЛУГ, <i>молоко - на молоці</i> МОЛОКО);</p> <p>- розрізняє спільні і відмінні компоненти на прикладах жестоназв (ЛУЦЬК - КІРОВОГРАДСЬКИЙ*, ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ* - МАКІЇВКА, ХЕРСОН - КРАМАТОРСЬК);</p> <p>- здійснює кінетичний розбір жестоназви з визначенням компонентів, будови жесту.</p>	
Жестоознака			
<p>Жестоознака - самостійна частина мови. Розміщення жестоознаки у ЖСП. Роль жестоознаки у мовленні. Творення</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу:</p> <p>- пояснення з ознайомленням правил, схем;</p> <p>- створення наочних матеріалів (таблиць);</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>- розпізнає жестоознаку серед інших самостійних частин УЖМ, знає питання, правильно ставить, наводить приклади;</p> <p>- правильно утворює ЖСП з жестоознакою, знає розміщення відносно жестоназви (НАСТРІЙ ПОГАНІЙ*);</p> <p>- знає способи творення жестоознаки (УСПІШНИЙ - ДУЖЕ УСПІШНИЙ);</p> <p>- знає і правильно застосовує різні</p>	<p>- розвиток інтересу до нових знань про ЖЕСТООЗНАКУ, ПРИКМЕТНИК;</p> <p>- стимулювання потреби у: вивченні і правильному застосуванні жестоознак у власному мовленні, знаходженні словесного</p>

<p>жестоознак. Жестоознака зі значенням форми.</p> <p>Прикметник в УМ. Співставлення й аналіз з жестоознакою в УЖМ.</p> <p>Змінювання прикметників за родами іменника Застосування прикметників у реченні.</p>	<p>– вправи перекладні (ПП, ЗП), на розрізнення, уточнення правильного вживання жестоознак, прикметників;</p> <p>– лексичні вправи;</p> <p>– граматичні вправи;</p> <p>– підбір запитань до прикметників;</p> <p>– жестовий диктант;</p> <p>– вправи на розрізнення жестоознак за одним компонентом (локалізацією чи емоційним компонентом);</p> <p>– складання речень з використанням вивчених прикметників;</p> <p>– групове обговорення;</p> <p>– дидактичні ігри;</p> <p>– диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних</p>	<p>жестоознаки на позначення форми: ЛІТЕРА ВЕЛИКА* (МАЛА*), СЛОН ВЕЛИКИЙ (МАЛИЙ)*, ЦУЦЕНЯ (ВЕЛИКИЙ*, МАЛИЙ) та ін.;</p> <p>- розрізняє ЖО і поділяє за групами:</p> <p>а) одноручні прості ЖО (МОЛОДИЙ, ЧОРНИЙ),</p> <p>б) одноручні складні (ЛІТЕРАТУРНИЙ: ЛІТЕРАТУРА+додатковий жест),</p> <p>в) одноручні складені (БАТЬКІВСЬКИЙ*);</p> <p>- розрізняє групи ЖО в перекладі українською:</p> <p>а) одна ЖО (КжО) - одна СО в різних родах, числі (ПРОЗОРИЙ - <i>прозорий, прозора, прозоре, прозорі</i>; ІСТОРИЧНИЙ: ІСТОРІЯ+... <i>-історичний, історична, історичне, історичні</i>);</p> <p>б) одна ЖО з немануальним компонентом - дві СО (СОНЦЕ - <i>яскраве сонце</i>, БИК - <i>могутній бик</i>);</p> <p>в) одна ЖО з артикуляцією - розширене змістовне поняття в УМ (ГЛИБОКИЙ* (ЗНАЧЕННЯ) + <i>в-н-у-а-ф</i> - <i>глибокий</i> зміст слова (дії, вчинку, сюжету, відео тощо);</p> <p>– усвідомлює різницю між категорією однини і множини прикметників у парі з іменником, перекладає, наводить приклад;</p> <p>– за допомогою вчителя вміє визначати і</p>	<p>відповідника (варіантів);</p> <p>- розвиток форм мовлення в процесі підбору прикметників за родами, числами і відмінками;</p> <p>- розвиток вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати ЖО і словесні відповідники з урахуванням ознак частини мови;</p> <p>- розвиток жестового мовлення в процесі підбору ЖО - антожестів, синожестів;</p> <p>- постійне збагачення жестового і словникового запасу вивченими поняттями з теми “Жестоознака”.</p>
--	--	--	---

	груп.	<p>відокремлювати число, рід, відмінки прикметника в УМ (словосполучення) і УЖМ (жестосполучення): <i>синє небо</i> - НЕБО СИНІЙ*, <i>зелена трава</i> - ТРАВА ЗЕЛЕНИЙ*, <i>гарячий суп</i> - СУП ГАРЯЧИЙ*, <i>старі дерева</i> - ДЕРЕВО СТАРИЙ+БАГАТО);</p> <p>- вміє перекладати речення, правильно добираючи жестові одиниці (<i>Вродлива дівчина гуляє в парку</i> - ДІВЧИНА ГАРНИЙ* ГУЛЯТИ ПАРК; <i>Вродливі дівчата гуляють в парку</i> - ГАРНИЙ* ДІВЧИНА+БАГАТО ГУЛЯТИ ПАРК);</p> <p>– самостійно добирає антоніми, утворює пари (<i>холодна-гаряча, легке-важке, близькі-далекі</i>), правильно перекладає, вміє пояснити різницю і вибір закінчення;</p> <p>- самостійно добирає і продовжує синожестовий ряд до ключового слова (ОДЯГ БАРВИСТИЙ, РІЗНОКОЛЬОРОВИЙ, ЯСКРАВИЙ, СТРОКАТИЙ), перекладає і записує синонімічний ряд, узгоджує закінчення у роді іменника;</p> <p>- розрізняє жестознаки за локалізацією та емоційним компонентом (ДІДУСЬ СТАРИЙ, СТАРЕНЬКИЙ, ПРЕСТАРЕНЬКИЙ; СТЕП ШИРОКИЙ, ШИРШИЙ, ШИРОЧЕННИЙ; ЛЯЛЬКА ГАРНА*, ГАРНЕНЬКА*, НАЙГАРНІША*; КОШЕНЯ МИЛЕ*);</p>	
--	-------	--	--

		<p>МИЛЕНЬКЕ*, НАЙМИЛІШЕ*), перекладає СМ, записує за допомогою вчителя виділяє закінчення певного роду і ставить правильні питання (<i>яке? який? яка? які?</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостійно визначає закінчення прикметника відповідного роду в УМ за закінченням запитання (<i>який? успішний, яка? успішна, яке? успішне, які? успішні</i>), перекладає УЖМ; - за допомогою вчителя або класу складає речення з вивченими ЖО; <ul style="list-style-type: none"> – доповнює СР пропущеними прикметниками у відповідному роді, спираючись на таблицю “Закінчення прикметників певного роду”; – самостійно знаходить прикметники у письмовому тексті різного тематичного спрямування, перекладає за допомогою вчителя, з урахуванням контексту. 	
Жестодія			
<p>Жестодія-самостійна частина мови. Правила завершеності - незавершеності жестодій. Суб’єктно-</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснення з ознайомленням правил, схем “Завершеність-незавершеність дії”; 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розпізнає жестодію серед інших самостійних частин мови, знає питання, правильно ставить, наводить приклади; - розрізняє жестодії за правилами: <ul style="list-style-type: none"> а) завершеності-незавершеності дії (РОБИТИ-ЗРОБИТИ (РОБИТИ+ВЖЕ), НЕСТИ-ДОНЕСТИ (ДО+НЕСТИ)); 	<ul style="list-style-type: none"> - формування знань, уявлень про жестодію як самостійну частину мови, її співставлення з дієсловом в УМ; - розвиток знань і вмінь про використання правил в жестодіях,

<p>об'єктні, часові просторові відношення жестодій. Способи вираження заперечення жестодій.</p>	<p>“Суб”єктно-об”єктні відношення”, “Просторовості”, - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи перекладні, на розрізнення та ін.; - бесіда; - робота над семантично- часовим значенням жестодій (<i>відремонтував, відремонтую</i> - РЕМОНТУВАТИ ВЖЕ (завершена дія) - <i>ремонтнував, ремонтую, ремонтуватиму (буду ремонтувати)</i> - РЕМОНТУВАТИ, РЕМОНТУВАТИ БУДУ (незавершена дія); - жестовий диктант; -робота з деформованим текстом; -робота з жестовою лексикою (ЖЛ) з метою подальшого складання жестових речень (ЖР) з певними частинами мови;</p>	<p>б) суб’єктно-об’єктними відношеннями (НАВЧАЮ (тебе) - НАВЧАЮСЯ, НАВЧАЮТЬ; ДОПОМАГАТИ (мені) - ДОПОМАГАТИ (комусь); в) просторовості (ІХАТИ-ПРИЇХАТИ, ВІД’ІХАТИ, ОБ’ІХАТИ; ЛЕТІТИ, ОБЛЕТІТИ, ЗЛЕТІТИ, ПЕРЕЛЕТІТИ; - знає і використовує у власному мовленні способи вираження заперечення: а) одна ЖО, яка несе в собі заперечення (НІ, НЕ БУДУ, НЕ РОЗУМІЮ, НЕ ЗНАЮ, НЕ МОЖУ); б) ЖО з часткою НЕ (ХОТІТИ НЕ, БАЖАТИ НЕ, ОПИСУВАТИ НЕ, ДОСЛІДЖУВАТИ НЕ); - розрізняє семантичне наповнення кожної ЖО з певної тематичної групи (БОЛИТЬ, ВБОЛІВАЄ, БОЛЯЧЕ; ГОРДИТИСЯ, ГОРДІСТЬ, ЗАГОРДИВСЯ); - визначає значення жестодій з синожестами (ХВИЛЮВАТИСЯ, СПІВПЕРЕЖИВАТИ, СУМУВАТИ, СПІВЧУВАТИ), антожестами (ВПАСТИ-ВСТАТИ, ПЛИВТИ-ТОНУТИ, ЗАЙТИ-ВИЙТИ); - за допомогою вчителя працює над складанням ЖР з іншими частинами мови (Учень проаналізував історичний текст - УЧЕНЬ АНАЛІЗУВАТИ+ВЖЕ ТЕКСТ</p>	<p>способах побудови ЖО з урахуванням завершеності, просторовості, суб'єктності; - удосконалення навичок зчитування жестодій шляхом перегляду тематичних відеозаписів, зразків жестового живого мовлення; - розвиток вмінь аналізувати, класифікувати жестодій, співвідносити зі словесними відповідниками.</p>
---	--	--	---

	<p>- дидактичні ігри; - диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних груп.</p>	<p>ІСТОРИЧНИЙ*; <i>Хлопчик конспектував, не розгинаючись, увесь день і весь вечір - ХЛОПЧИК КОНСПЕКТУВАТИ ДОВГО РАНОК ВЕЧІР</i>); -завершує незакінчені речення за допомогою використання нових ЖО активного жестівника (словника).</p>	
Прижестодія			
<p>Прижестодія - самостійна незмінна частина мови. Запитання. Групи означальних і обставинних ЖО. Прості і складні ЖО. Взаємодія прижестодії з іншими частинами мови в УЖМ.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: - пояснення з ознайомленням правил, схем “Ознаки жестознакодії”; – створення наочних матеріалів (таблиць); – вправи перекладні, на диференціацію та ін.; - семантичні вправи на вивчення нових ЖО, з'ясування точного значення, знаходження словесних відповідників;</p>	<p>Учень/учениця: - розпізнає прижестодію серед інших самостійних частин мови, знає ознаки, розрізняє групи ЖО, знає запитання, правильно ставить, наводить приклади; - знає терміни і правильно використовує ПРИЖЕСТОДІЯ, ПРИСЛІВНИК, ЗАПИТАННЯ, КОЛИ, ДЕ, ЯК, ЗВІДКИ, СКІЛЬКИ? НАСКІЛЬКИ? та ін.) - розрізняє дві групи ЖО і запитання: а) <i>означальні</i> (ЯК? СПОКІЙНО, ШВИДКО); СКІЛЬКИ? наскільки? ТРОХИ, ДУЖЕ; яким способом? НАПАМ'ЯТЬ, ЧІТКО), б) <i>обставинні</i> (КОЛИ? СЬОГОДНІ, ДАВНО; ДЕ? КУДИ? ЗВІДКИ? СКРІЗЬ, ДАЛЕКО, ЛІВОРУЧ; ЧОМУ? НАВІЩО? НЕНАРОКОМ, ЗГАРЯЧУ, МИМОВОЛІ), правильно перекладає, знає словесні відповідники, правильно записує прислівники;</p>	<p>- розвиток інтересу до нових знань про прижестодію, порівняння зі знаннями про прислівник; - стимулювання потреби у вивченні і правильному застосуванні прижестодій у власному мовленні, знаходженні словесного відповідника; -розвиток жестового мовлення в процесі підбору точних ЖО вивчених груп, запитань до них; -розвиток вмінь аналізувати,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - граматичні вправи; - робота з текстом (прямий і зворотній переклад); - підбір запитань до груп ЖО; - жестовий диктант; - вправи на розрізнення ЖО за відмінним компонентом; - складання простих речень з використанням вивчених ЖО і СО; - робота з жестовою лексикою (ЖЛ) з метою подальшого складання жестових речень (ЖР) з певними частинами мови; - вправи на добір пари у антожести; - робота з деформованим текстом; - дидактичні ігри; диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні 	<ul style="list-style-type: none"> - тлумачить семантичне значення вивчених ЖО з урахуванням контексту (ГУРТОМ - 1.ВСЕ РАЗОМ (ОПТ), 2. ВСІ РАЗОМ (об'єднання певного кола осіб), - добирає точні ЖО для утворення антожестів-пар (ГУРТОМ-ВРОЗДРІБ, ГУРТОМ-ПООДИНЦІ, РАНО-ПІЗНО, ЗРАНКУ-ВВЕЧЕРІ, ДОРОГО-ДЕШЕВО), синожестів (РУХАТИСЯ ПОВІЛЬНО, СПОКІЙНО, РОЗМІРЕНО); - аналізує і розрізняє ЖО за відмінним компонентом, наприклад, конфігурацією (УЧОРА-ТОРІК, ТУТ-ТАМ, СУМНО-НА ЗЛО); - розуміє ступені порівняння жестознакодії, співвідносить зі словесним відповідником, наводить приклади, розрізняючи просту форму (ГЛИБОКО-ГЛИБШЕ-НАЙГЛИБШЕ) складену форму (ДУЖЕ ГЛИБОКО - НАЙБІЛЬШ ГЛИБОКО); - за допомогою вчителя працює над складанням ЖР з іншими частинами мови (<i>Мураха повзла угору</i> - МУРАХА ПОВЗТИ+УГОРУ; <i>Дід повільно йшов по дорозі</i> - ДІД ЙТИ+ДОРОГА ПОВІЛЬНО; <i>Тато удвічі старший за сина</i> - ТАТО СТАРШІЙ ДВА РАЗИ СИН; <i>Дівчина це зробила навмисне реферат</i> - ДІВЧИНКА 	<ul style="list-style-type: none"> порівнювати, співставляти, класифікувати ЖО тематичного спрямування з уточненням змісту у тлумачних жестівниках (словниках); - постійне збагачення жестового і словникового запасу вивченими поняттями з теми "Прижестодія", (Прислівник).
--	---	--	---

	ЖО (СО) тематичних груп.	РОБИТИ+ВЖЕ СПЕЦІАЛЬНО РЕФЕРАТ); - доповнює речення пропущеними прислівниками, вміє перекладати точними ЖО.	
Жестоособа			
Жестоособа - самостійна частина мови. Ознаки, запитання. Розряди ЖО. Особові, зворотні, вказівні ЖО. Роль жестоособи у реченні. Відносні займенники. Питальні займенники. Неозначені і заперечні займенники, їх утворення. Означальні займенники. Присвійні займенники.	Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: - пояснення з ознайомленням правил, схем “Розряди жестоосіб”, “Запитання”; - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи перекладні, на розрізнення та ін.; - вправи на уточнення семантичного, граматичного змісту; - робота з різними видами текстового матеріалу тематичного спрямування; - жестовий диктант; - складання простих	Учень/учениця: - розпізнає жестоособу серед інших самостійних частин мови, знає запитання, правильно ставить, наводить приклади; - знає терміни ЖЕСТООСОБА, РОЗРЯДИ, ЗАЙМЕННИК), правильно використовує у власному мовленні; - вміє правильно інтонувати запитання з використанням немануального компоненту (підняття брів); - уточнює за допомогою вчителя семантичний (ХТО, ХТОСЬ, АБИХТО, ХТО-НЕБУДЬ), граматичний (ВІН - ЯКИЙ? ВОНА - ЯКА? ВОНИ - ЯКІ?) зміст ЖО; - знає розряди і наводить приклади: а) особові (ХТО? Я, МИ, ТИ, ВИ); б) зворотний (КОГО? СЕБЕ, КОМУ? с-о-б-і, КИМ? с-о-б-о-ю); в) присвійні (ЧИЙ? МІЙ, ТВІЙ, СВІЙ, НАШ); г) вказівні (ХТО? ТОЙ, ЯКИЙ? ЯКИЙСЬ, ТАКИЙ); - за допомогою вчителя співвідносить ЖО зі словесними відповідниками (МІЙ*: моя	- розвиток інтересу до нових знань з самостійної частини мови жестоособа, співставлення із займенником в УМ; - стимулювання потреби у вивченні і правильному застосуванні ЖО у власному мовленні, знаходженні і використанні правильного словесного відповідника; - розвиток вміння аналізувати, порівнювати, тлумачити, класифікувати ЖО різного тематичного спрямування; - постійне збагачення жестового і

	<p>речень з використанням вивчених ЖО, СО;</p> <p>-аналіз і розрізнення ЖО за одним компонентом, надання кінетичної характеристики;</p> <p>- дидактичні ігри “ВОНА-ЯКА?”, “ВІН-ЯКИЙ?” та ін.</p> <p>- диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних груп.</p>	<p><i>земля, моє становище, мій стан, мої фінанси);</i></p> <p>- вміє правильно добирати ЖО для утворення антожестових пар (ТВІЙ-МІЙ, НАШ-ВАШ, ХТОСЬ-ЩОСЬ, АБИХТО-АБИЩО);</p> <p>- аналізує, співставляє, виявляє відмінне у окремих компонентах ЖО (ВСЯКИЙ-СКІЛЬКИ, ХТО-ХТОСЬ, ЦЕ-ЦЕЙ? ЯКИЙ-КОТРИЙ);</p> <p>- вміє кінетично охарактеризувати ЖО за компонентами;</p> <p>- за допомогою вчителя працює над складанням ЖР з жестоособою та іншими частинами мови: <i>Ця дівчина розуміється на астрономії - ЦЯ ДІВЧИНА РОЗУМІТИ АСТРОНОМІЯ; Ніщо не може заставити Марічку вчитися на відмінно - ЗАСТАВИТИ+НІЯК М-а-р-і-ч-к-а ВЧИТИ НЕ БУДЕ);</i></p> <p>- знає роль займенників <i>Ви, ваш</i> (ВИ, ВАШ) і правильно вживає у мовленні з ввічливо-шанобливим значенням;</p> <p>- доповнює (обирає) ЖР точними ЖО з урахуванням контексту (<i>Астрономія цікава наука, (який, яка, яке) дозволяє зрозуміти рух планет-АСТРОНОМІЯ ЦЕ НАУКА ЦІКАВИЙ*</i>, ЯКИЙ ДОЗВІЛ РОЗУМІТИ +ВЖЕ ПЛАНЕТА+БАГАТО РУХ.</p>	<p>словникового запасу вивченими поняттями з теми “Жестоознака”, “Займенник”.</p>
--	---	---	---

Жесточисло

<p>Жесточисло - самостійна частина мови. Жесточисла кількісні і порядкові. Членування ЖО. Роль жесточисел у реченні.</p>	<p>Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснення з ознайомленням правил “Жесточисло самостійна частина мови”, схем “Групи жесточисел”, “Формоутворення граматичного явища”; - створення наочних матеріалів (таблиць); - вправи перекладні, на розрізнення компонентів ЖО, граматичні; - робота зі з’ясуванням семантичного значення; - робота з текстом (прямий і зворотній переклад); - жестовий диктант; - складання речень з використанням вивчених 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розпізнає жесточисло серед інших самостійних частин мови, знає запитання, правильно ставить до різних груп ЖО, наводить приклади; - знає і правильно використовує терміни ЖЕСТОЧИСЛО, КІЛЬКІСТЬ, СКІЛЬКИ? ПОРЯДОК, КОТРИЙ? ЧИСЛІВНИК у своєму мовленні; - знає і вміє показувати прості, складні, складені ЖО (ОДИН, ОДИНАДЦЯТЬ, СТО ОДИН, ОДНА ТИСЯЧА СТО та ін.), знає відповідні СО і числа, використовує їх у своєму мовленні; - називає ЖО з правильними питаннями: СКІЛЬКИ? ЧОТИРНАДЦЯТЬ, СІМНАДЦЯТЬ, КОТРИЙ? ЧЕТВЕРТИЙ, СЬОМИЙ, знає і записує правильно словесний і числовий відповідники; - вміє аналізувати, відмічати відмінне при творенні ЖО від спільної основи (ЧОТИРИ - ЧЕТВЕРТИЙ*, ЧЕТВЕРО, ЧОТИРИСТА); - за допомогою вчителя здійснює кінетичний розбір ЖО, аналізує його структуру, порівнює використання пальців: УДВОХ - відображається великим і вказівним 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток інтересу до формування нових знань про значення, структуру мовної одиниці - жесточисла, числівника; - стимулювання потреби у вивченні формоутворення ЖО; - сприяння розвитку і закріпленню навичок самостійного створення необхідної форми мовної одиниці і умінь її використовувати у спілкуванні; знати словесний відповідник; - розвиток вміння аналізувати, порівнювати, співставляти, з’ясовувати семантичне значення ЖО у конкретних тематичних контекстах; - активізація самостійної діяльності учнів з експериментування ЖО в
--	--	---	--

	<p>ЖО, СО; -кінетичний і семантичний аналіз і розрізнення ЖО зі спільною основою; - дидактичні ігри “Кількість”, “Порядковість”; - індивідуальна й диференційована робота на: а) розпізнавання ЖО за формальними ознаками, б) співвіднесення форми і значення; в) знаходження в тексті ЖО, пояснення формоутворення і значення.</p>	<p>пальцем від себе до іншої особи, УДВОХ - вказівним, середнім пальцями спрямування до двох осіб, ЧЕТВЕРО - від вказівного до мізинця пальців разом і обвести коло осіб від себе; ЧЕТВЕРТИЙ - показ на мізинець пасивної руки вказівним пальцем активної руки; ЧОТИРИ ХВИЛИНИ - чотири пальці різкий рух до себе; - застосовує основу “ОДИН” для творення складних ЖО: ПО-ПЕРШЕ, ВПЕРШЕ, ПО ОДНОМУ, ПЕРШИЙ (ПОВЕРХ), ПЕРШИЙ); -за допомогою вчителя працює над складанням ЖР з ЖО (ДВІСТІ ДВАДЦЯТЬ ДВА ПОМНОЖИТИ П'ЯТЬ БУДЕ ОДИН ТИСЯЧА СТО ДЕСЯТЬ, ДРУГИЙ ФІЛЬМ БУВ ЦІКАВШИЙ ПЕРШИЙ, ТРОЄ БРАТИ ЇХАТИ+ВЖЕ ТРИ МАШИНА+РІЗНИЙ); - встановлює зв'язок між попереднім досвідом і новим у вивченні ЖО, СО. -застосовує правильні конструкції формоутворень ЖО у своєму мовленні.</p>	<p>умовах інтерактивного (групового, диференційованого) навчання; - постійне збагачення жестівника (словника) вивченими закріпленими ЖО, СО з теми</p>
Морфологія. Службові частини мови			
Прижест			
Прижест - службова	Застосування стратегій осмислення за	Учень/учениця: - розпізнає прижест серед інших частин мови,	- формування знань про прижест як службову

<p>частина мови. Групи прижестів за значенням. Позначення прижестів.</p>	<p>допомогою візуалізації нового матеріалу: - пояснення з ознайомленням правил “Прижест - службова частина мови”, схем “Місце прижесту”, “Функції прижесту (просторові, часові, цільові)” – створення наочних матеріалів (таблиць); – вправи перекладні; - вправи на виявлення типових помилок: пропуску ЖО, неправильного розміщення у ЖСП, ЖР, розрізнення та ін.; - робота з текстом (прямий і зворотній переклад); - жестовий диктант; -робота з ЖСП, ЖР; -розрізнення антожестів, синожестів;</p>	<p>знає характерні ознаки, наводить приклади; -аналізує тексти щодо правильності вживання прийменників; - будує речення з ЖО (<i>Василь працює на комп'ютері - В-а-с-и-л-ь НА КОМП'ЮТЕР РОБОТА</i>), визначає функцію; - утворює пари антожестів з точними ЖО (У - З (У ТОЧКА - З ТОЧКА), НАД-ПІД (НАД РУКА - ПІД РУКА), ВІД-ДО (ВІД СТАНЦІЯ-ДО СТАНЦІЯ); - добирає синожести: БІЛЯ, КОЛО, БЛИЗЬКО; З, <i>i-з, з-i</i>; МІЖ, ПОМІЖ; СЕРЕД, КРІЗЬ), використовує у своєму мовленні (ІСТОРІЯ УКРАЇНА СЕРЕД ІСТОРІЯ ЄВРОПА*; ТАРАС ШЕВЧЕНКО У МИСТЕЦТВО ОБРАЗОТВОРЧЕ*; - за допомогою вчителя працює над складанням ЖР з прижестом (<i>Любов до Батьківщини приходить з дитинства - ЛЮБОВ ДО БАТЬКІВЩИНА ПОЧИНАТИ з ДИТИНСТВО;Через міст проїхало безліч ворожої техніки - БАГАТО ВОРОГ ТАНК+РІЗНИЙ ЇХАТИ+ВЖЕ ЧЕРЕЗ МІСТ</i>); - знає і використовує ЖО на позначення однакових прийменників: для, задля, заради - ДЛЯ, (ВСЕ РОБИТИ ДЛЯ ПЕРЕМОГА - <i>Все робимо заради перемоги</i>).</p>	<p>частину мови в УЖМ, співставлення з прийменником в УМ; - формування механізмів впізнавання прижесту під час візуального сприймання від наставника; - розвиток вмінь застосовувати ЖО у власному мовленні: при побудові ЖСП, ЖР; -стимулювання потреби у вивченні і правильному застосуванні ЖО поряд з жестоназвою, знати словесні відповідники; – збагачення жестівникового (словникового) запасу вивченими прижестами і прийменниками; – активізація мислення, уважності шляхом засвоєння уточнених знань з теми, демонструвати власне ставлення до вивченого;</p>
--	--	---	---

	-дидактичні ігри; -індивідуальна й диференційована робота на оволодіння й закріплення функцій прижесту у мовленні.		– коригування дрібної моторики пальців рук в процесі удосконалення правильного позначення ЖО.
Синтаксис			
Просте речення з однорідними членами			
Синтаксис - розділ мовознавства. Основні одиниці синтаксису. Синтаксис простого речення з однорідними членами. Побудова речення. Головні члени речення. Однорідні підмети. Однорідні присудки. Однорідні другорядні	Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: - розповідь-повідомлення; – пояснення в поєднанні з ілюстративним викладом навчального матеріалу (схемами речень); – ознайомлення з різними схемами речень з ОЧР; – перегляд, групове обговорення тематичного відео “Однорідні головні ЧР. Однорідні другорядні ЧР” - побудова ЖР з ЖО,	Учень/учениця: - знає, що таке синтаксис, називає основні одиниці (ЖО, ЖСП, ЖР), які є елементами побудови синтаксичних одиниць вищого порядку; - знає терміни: СИНТАКСИС, ЖЕСТОВА ОДИНИЦЯ, ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ, ЖЕСТОВЕ РЕЧЕННЯ, ЧЛЕН (ЧЛЕНИ) РЕЧЕННЯ, ОДНОРІДНІ*, ГОЛОВНИЙ (ГОЛОВНІ), ДРУГОРЯДНИЙ (ДРУГОРЯДНІ*), ПІДМЕТ, ПРИСУДОК, ПІДКРЕСЛЕННЯ); - розрізняє ЖСП і ЖР: <i>Вірний друг - ДРУГ ВІРНИЙ. Вірний друг в біді не залишить - ДРУГ ВІРНИЙ У БІДА ЗАЛИШИТИ НЕ</i>); - за допомогою вчителя (схем) складає ЖР з <i>однорідними головними членами:</i> <i>головними</i> а) підметами (ЩО?) (<i>Тут були морська піхота і танкова дивізія</i> - БУЛО ТУТ	- формування знань про синтаксис як розділ мовознавства, його основні одиниці; - розвиток, удосконалення мовних навичок, що забезпечують не лише формування від просто до складного, а й сприяють усвідомленню учнями особливостей використання ЖО при побудові ЖР, навчають способів формування і формулювання власної думки у ситуативно зумовлених тематичних висловлюваннях; - формування вмінь та

<p>члени речення.</p>	<p>застосування питань, схем у ситуативно зумовлених тематичних реченнях (висловлюваннях);</p> <ul style="list-style-type: none"> - спостереження над однорідними головними і другорядними ЖО у ЖСП і ЖР; – вправи на побудову ЖР і співставлення зі СР, визначення питань; – створення схеми: “Однорідні підмети”, “Однорідні присудки”, “Однорідні другорядні члени речення”; – жестовий диктант; – бесіда “Що таке однорідні члени речення?”; – обмін думками; – дидактичні ігри; – виконання жестових і письмових вправ “Доповни речення однорідними членами”, “Обери правильне 	<p>МОРЯК+БАГАТО І ГРУПА ТАНК+РІЗНИЙ);</p> <p>б) присудками (ЩО РОБИТИ?) (<i>Старший брат працює програмістом і створює сайти.</i> БРАТ СТАРШИЙ ПРАЦЮВАТИ ПРОГРАМА+ЛЮДИНА І <u>СТВОРЮВАТИ САЙТ+РІЗНИЙ</u>);</p> <p><i>другорядними</i></p> <p>в) додатки (ЩО?) (<i>Після уроку біології ми досліджуємо будову куща, дерева.</i> - МИ ПІСЛЯ УРОК БІОЛОГІЯ ВІВЧАТИ БУДОВА КУЩ, ДЕРЕВО);</p> <p>г) означення (ЯКИЙ?): <i>Вчитель географії має чудовий, веселий настрій.</i> ВЧИТЕЛЬ ГЕОГРАФІЯ МАТИ НАСТРІЙ ЧУДОВИЙ, ВЕСЕЛИЙ;</p> <p>д) обставини місця (ДЕ?): <i>Вгорі, знизу, ліворуч, праворуч розривалися снаряди.</i> ВГОРІ, ЗНИЗУ, ЛІВОРУЧ, ПРАВОРУЧ ВИБУХАТИ+ВЖЕ БАГАТО БОМБА;</p> <p>- розуміє відмінності у побудові СР і ЖР з однорідними членами (присудками): <i>Я випрасувала і одягла вишиванку, яку вишивала моя мати-</i> МАТИ МІЙ ВИШИВАТИ ВИШИВАНКА, Я ПРАСУВАТИ+ВЖЕ, ОДЯГАТИ+ВЖЕ;</p> <p>- знаходить типові помилки неправильного вживання однорідних членів речення, самостійно виправляє у деформованому</p>	<p>знань побудови синтаксичних та жестових конструкцій;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток вміння ведення діалогу з різними формами (бесіди, дискусії, міркування) з обґрунтуванням розуміння і рефлексії; - покращення навичок вміння передачі думок, почуття емоційного стану, використовуючи найбільш виразні, точні жести підбору однорідних головних (другорядних) членів; - розвиток вміння правильно інтонувати речення СМ та ЖМ з дотриманням логічних пауз, логічного наголосу; -збагачення жестово-словникового запасу новими термінологічними поняттями.
-----------------------	---	---	--

	питання” та ін.	тексті, використовує набуті знання правильної побудови ЖСП, ЖР та письмовому тексті - ССП і СР; - визначає, які члени речення є однорідними в СР і ЖР, наводить приклади.	
Соціокультурна компетентнісна змістова лінія			
Міжнародна жестова мова. Міжнародна дактильна абетка(американська -ASL)			
Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Напрями компенсаторно-розвиткової роботи
Повторення та поглиблення вивченого у п'ятому класі. Дактильна абетка. Правила дактилювання. Знайомство з міжнародною ЖМ(ASL). Найуживаніші жести. Вивчення міжнародної жестової мови за ASL. Числа. Овочі.	Застосування стратегій осмислення за допомогою візуалізації нового матеріалу: - розповідь; – пояснення з елементами бесіди, демонстрацією наочності; – вправи на пальчикову гімнастику; – Вправи на уточнення семантичного значення ЖО певної тематики з ознайомленням (уточненням) ЖО у відеожестівниках; - вправи на порівняльний (кінетичний) аналіз,	- знає, що таке міжнародна жестова мова (МЖМ) як мовна система, де і чому використовується глухими користувачами; порівнює з УЖМ, розуміє взаємозв'язок УЖМ і МЖМ і роль у налагодженні ефективної комунікації глухих користувачів різних країн світу; - знає дактилями МЖА (ASL), вміє показувати, застосовує при послідовному дактилюванні; - знаходить подібні дактилями з УЖМ та МЖМ (ASL) за конфігурацією: А- A,S ; В- B ; Е- O ; І- I ; К- H,K ; О- F ; П- N ; С- C ; Т- M ; У- Y ; Х- X ; Ц- U ; Я- R . - знає і дотримується правил дактилювання (основних, додаткових); - використовує власний мовленнєвий досвід як базу для вивчення МЖМ;	- розвиток і збагачення уявлень МЖМ (ASL), особливості використання; -порівняння накопиченого досвіду в УЖМ з початковими уявленнями МЖМ щодо представлення понять тематичного спрямування, вивчення необхідних початкових характеристик ЖО (кінетичних, структурних, семантичних); - удосконалення прийомів використання

<p>Фрукти. Сім'я.</p>	<p>співставлення українських дактилем і дактилем міжнародної дактильної абетки; - вправи на формування навичок показу, зчитування, розрізнення, повторення (дублювання); – групове обговорення з осмисленням норм і цінностей українського і європейського (світового) комунікативного контексту; - вправи на підбір, постановку запитань з метою встановлення значення ЖО: розуміння залежності значення ЖО від контексту (зміни інформації); - застосування стратегії осмислення змісту інформації, які відповідають поставленому завданню; – дидактичні ігри;</p>	<p>- порівнює і аналізує ЖО за компонентами (КАРТОПЛЯ-ПОТАТО, ГАРБУЗ - PUMPKIN, БАНАН-BANANA); - за допомогою вчителя вивчає, порівнює, здійснює послідовний розбір побудови жесточисел на позначення 1, 2, 4, 5 в УЖМ та ASL і вміє пояснити точних конфігурацій при показі числожестів; -розрізняє тематичні ЖО за компонентами: МАМА (УЖМ) - обох щоках, конфігурація MOTHER (ASL) – (великим пальцем) посередині підборіддя; ТАТО (УЖМ) - конфігурація горизонтально з лоба на підборіддя; FATHER (ASL) - конфігурація (великим пальцем) посередині лоба; - веде “Мій жестівник МЖМ”, поповнює вивченими ЖО, вчиться записувати англійськими літерами.</p>	<p>візуальних, просторово-рухових вмій і навичок при передачі точності, чіткості, доступності мовленнєвого матеріалу з метою якісного сприймання(зчитування); - формування уявлень про зручні прийоми порівняння, співставлення, аналізу ЖО; - збагачення активного жестівника (словника) учнів МЖМ(ASL); - розширення можливостей кола спілкування за рахунок вивчення МЖМ з глухими іноземними користувачами.</p>
---------------------------	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – обмін думками; – групова, диференційована творчо-пошукова, письмова робота. 		
Повторення			
Систематизація, узагальнення компетентносте, здобутих впродовж навчального року.	<ul style="list-style-type: none"> - використання наочності (відео- і мультимедійна презентація, таблиці); - бесіда; - робота з текстами у різних формах мовлення (дактильне, жестове природне, жестове кальковане, письмове, усне); - робота з жестівниками: підбір жестів за певним компонентом; вивчення і порівняння складних (складених) жестів; ознайомлення з графічною фіксацією жесту (фото, малюнок, відео), його елементів; - побудова ЖСП і ЖР з ЖО, застосування точної жестової лексики для 	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає компоненти жесту (конфігурація, локалізація, характер і напрям руху, немануальний компонент), правильно називає і позначає; - добирає ЖО різної конфігурації, на цій основі пояснює зміст ЖО; - класифікує жести за різним значенням; - знає, що таке семантичне значення жесту, перекладає на УМ, самостійно аналізує правильність чи хибність семантичного значення ЖО в ЖСП та ЖР, наводить приклади; - знає дактилеми МЖА(ASL), вміє показувати, застосовує при послідовному дактилюванні; - розпізнає морфологію самостійних та службових частин мови УЖМ, знає і правильно ставить запитання, наводить приклади; - знає, що таке синтаксис, називає основні одиниці (ЖО, ЖСП, ЖР), які є 	розвиток і систематизація знань з усіх розділів: “Вступ. Українська жестова мова - засіб самовираження»; «Вивчення і дослідження текстів»; «Індивідуальне мовлення», «Семантика», «Кінетика. Будова жесту», «Жестоназва», “Жестоознака”; “Жестоособа”; «Жесточисло”, «Жестодія», «Прижестодія», «Прижест», «Синтаксис простого речення з однорідними членами», “Міжнародна жестова мова (ASL-американська

	<p>складання речень з ЖО певних частин мови;</p> <ul style="list-style-type: none"> - спостереження над ЖО у ЖСП і ЖР; – обмін думками; – індивідуальна робота із застосування з НК; – дидактичні ігри; - вправи на порівняння і визначення структурних особливостей ЖО в рідній і МЖМ; - складання речень з вивченими лексичними одиницями, введення їх у тексти різних жанрів; – тренувальні вправи, в т.ч і письмові, жестові диктанти, прямий і зворотній переклад різних семантичних груп ЖО; – диференційована й індивідуальна робота з формування мовленнєвих, вмінь, навичок при вивченні ЖО (СО) тематичних 	<p>елементами побудови синтаксичних одиниць вищого порядку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає, що ЖО є будівельним матеріалом для ЖСП і ЖР, вміє будувати ЖСП і ЖР з ЖО і використовувати у мовленні; - виразно читає поетичні твори з урахуванням норм УМ і УЖМ; - розуміє зміст приказок (прислів'їв, загадок), здійснює переклад (за необхідною допомогою), бере активну участь у груповому тлумаченні змісту нових СО; - вміє розповідати, описувати, міркувати, виражати думки за планом (серією сюжетних малюнків) - 5-15 ЖР; - вміє у тексті виражати свої почуття, ставлення, правильно представляти факти, переказувати за самостійно складеним планом, створюючи власні висловлювання; - веде і заповнює “Мій словничок”, “Мій жестівник МЖМ”, поповнює новими ЖО (СО), вчиться записувати англійські слова, правильно користується літерами. 	<p>дактильна абетка)”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розвиток і збагачення жестового мовлення шляхом точного відтворення компонентів жесту; - розвиток жестового мовлення, рухової моторики, візуального сприйняття про інформацію, текст, тему висловлювання, монологічне та діалогічне мовлення, типи мовлення; – розвиток жестово-словесного мовлення у процесі засвоєння компетенцій Нової української школи; - удосконалення і закріплення виразності рухів, чіткої образності ЖО у віршованих текстах для якісного зчитування; - удосконалення прийомів використання візуальних, просторово-
--	--	---	--

	груп.		<p>рухових вмінь і навичок при передачі точності, чіткості, доступності мовленнєвого матеріалу з метою якісного сприймання(зчитування);</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування уявлень про зручні прийоми порівняння, співставлення, аналізу ЖО; - збагачення жестово-словникового запасу новими мовними одиницями.
--	-------	--	--

Рекомендована тематика для поглибленого вивчення

Українська мова серед інших мов світу. Краса і багатство української мови.
 Рідна мова – не полова: її за вітром не розвієш”. Спілкування державною мовою в різних комунікативних ситуаціях.
 Народні свята українців.
 Видатні постаті України.
 Вишиванка – символ українського народу.
 «Освіта – скарб; праця – ключ до нього». Калейдоскоп професій.
 Гроші, їхня роль у суспільстві. Придбання товарів у магазині, на ринку, вулична торгівля.
 Сонячна система. Всесвіт. Астрономічні інструменти та спостереження.
 Історія нашого міста.
 Герої нашого часу. Небесна сотня.
 Військова техніка Збройних Сил України.

Як правильно діяти у конфліктних ситуаціях?

Дружба у шкільному колективі.

Повага до старших. Правила етикету.

Сімейні традиції мого роду.

Права і обов'язки громадян України або Права і обов'язки учнів. Усі люди рівні.

Електронна пошта: можливості і зручності.

Мережеві спільноти.

Робототехніка.

Безпека вдома (побутові прилади, домашня аптечка та побутова хімія). .

Пожежна безпека. Селфі.

Поведінка з домашніми, бездомними, дикими тваринами.

Загартування.

Раціональне харчування.

Роль математики в розвитку цивілізації. Видатні математики світу.

Екскурсії: Кондитерська фабрика. Аптечний склад (виробництво). Поліція. Швидка допомога. Ботанічний сад.

Рекомендовані ресурси:

1. Географічний жестівник: континенти, країни, міста. С. Кульбіда, І. Чепчина та ін. Посібник. Київ: СПКТБ УТОГ. 2014. 96 с.
2. Іванюшева Н.В., Скурчинський В.В. (2020). Минуле і сучасне у жестовій мові: посібник. Київ: СПКТБ УТОГ. 230 с.
3. Малиновський А. (2020). Кольори тиші. Режим доступу <https://www.facebook.com/kolorytyshi.CO/videos/artem-malynovskyi/415358642968018/>
4. Українська жестова мова. Жестівник: навчальний посібник. С.Кульбіда, І.Чепчина та ін. К.: [Педагогічна думка], 2012. 206 с.
5. Український жестівник для батьків. Жестівник. С. В. Кульбіда, І. І. Чепчина, Н. В. Іванюшева, Н. Б. Адамюк. НАПН України, Ін-т спец. педагогіки, Лаб. Жестової мови, Укр. т-во глухих. К.: СПКТБ УТОГ, 2011. 380 с.
6. Словник жестових мов. Режим доступу <https://www.spreadthesign.com/uk.ua/search/>